

BETÆNKNING

ANGÅENDE

OVERVEJELSE AF FORSLAG TIL ÆNDRING AF MILITÆR STRAFFELOV OG MILITÆR RETSPLEJELOV

AFGIVET AF

DET AF KRIGS- OG MARINEMINISTERIET

UNDER 30. SEPTEMBER 1949 NEDSATTE

UDVALG

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

1953

INDHOLD

	Pag.
I. <i>Indledning</i>	5
II. <i>Forslag behandlede af udvalget</i>	7
<i>A. Forslag fremsat i ungdomskommissionens betænkning VI. kapitel*):</i>	
1—2. Strafarterne (herunder tillige behandlet spørgsmålet om betinget straf)	7
3. Militær straffelovs § 52	16
4. samt 12—16. Militær straffelovs § 54 m. v.	17
5. Militær retsplejelovs § 28	22
6 og 7. §§ 50 og 52	22
8. § 62	24
9. §§ 50 og 51	24
10. Velfærdssekretærer	25
11. Militær retsplejelovs § 40	25
<i>B. Forskellige andre forslag:</i>	
1. Militær straffelovs § 2	26
2. — § 5	26
3. Hjemmeværnets stilling	27
4. Militær straffelovs § 17	28
5. § 43	28
6. Forældelsesbestemmelserne	28
7. Militær retsplejelovs §§ 13 og 15	30
8. — §§ 21 og 23	30
9. § 24	31
10. § 27	32
11. § 32	32
12. § 38	33
13. § 43	33
14. §§ 44 og 45	34
15. - - § 61	36
16. § 63	37
<i>C. Forslag om ændringer som følge af ændringer i lov om rettens pleje m. v.</i>	37
III. Udvalgets udkast til lov om ændringer i militær straffelov	40
IV. Udvalgets udkast til lov om ændringer i militær retsplejelov	47
V. Sundhedsstyrelsens erklæring af 14. november 1951	53
VI. Korrespondance vedrørende hjemmeværnets stilling	56

*) Om ungdomskommissionens betænkning XI kapitel, se pag. 35.

I

Indledning.

I 1949 afgav den af arbejds- og socialministeriet den 17. oktober 1945 nedsatte ungdomskommission en betænkning vedrørende de værnepligtiges forhold. I denne anledning nedsatte krigsministeriet og marineministeriet, således som det bekendtgjordes i kundgørelse for hæren A. 84 af 80. september 1949 og i kundgørelse for søværnet A. 31 af 30. september 1949, et udvalg til overvejelse af forslag til ændring af militær straffelov og militær retsplejelov.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Præsident for Vestre Landsret *C. Bang*,
byretsdommer *E. Broget*,
landsretssagfører *Poul Christiansen*,
kommandør *H. J. F. Frederiksen*,
højesteretsdommer *Victor Hansen*,
oberst *L. H. T. Rasmussen* og
generalauditør *E. Schäßer* som formand.

Som udvalgets sekretær beskikkedes daværende auditør *K. F. P. Christensen*.

Efter at generalauditør *Schäßer* var afgået fra sin stilling, bestemte forsvarsministeriet ved skrivelse af 14. november 1950, at generalauditør *Christensen* skulle indtræde i stedet som formand, hvorhos auditør *S. B. Nyholm* beskikkedes som sekretær.

Ved skrivelse af 3. juli 1952 bestemte forsvarsministeriet, at kommandør *Frederiksen* indtil videre skulle udtræde af udvalget.

Som det fremgår af det anførte, nedsattes udvalget i anledning af ungdomskommissionens betænkning og har derfor anset det som sin hovedopgave at gennemgå de i nævnte betænkning stillede forslag, der i det følgende findes anført under afsnit II A.

I naturlig tilknytning hertil har udvalget været opmærksomt på, hvorvidt der i praksis har vist sig trang til ændringer af mindre væsentlig karakter i den militære straffelov og retsplejelovgivning, i hvilken anledning udvalget har indhentet udtalelser fra auditørerne, rettergangscheferne og de dommere, der i særlig grad har beskæftiget sig med militære straffesager. De fra disse myndigheder fremkomne forslag er alle gennemgået, men en række af forslagene har udvalget ikke kunnet gå ind for, idet de enten er fundet for vidtrækkende eller ikke forekom tilstrækkelig begrundede eller nødvendige. I disse tilfælde er forslagene ikke omtalt i betænkningen, medens de øvrige forslag under denne gruppe findes under afsnit II B.

Under dette afsnit findes tillige omhandlet enkelte spørgsmål, som udvalget i forbindelse med sit arbejde har fundet anledning til at tage op, således f. eks. spørgsmålet

om hjemmeværnets stilling (B. 3). Allerede under sin gennemgang af ungdomskommissionens forslag til ændring af militær straffelovs § 54 (A. 4) har udvalget drøftet spørgsmålet om de gældende klageregler, men på foranledning af den rejste offentlige debat og på direkte henvendelse fra forsvarsministeren har udvalget yderligere uddybet emnet og fremsat forslag til visse retningslinier for en fremtidig ordning. På samme måde har udvalget som følge af den jævnsides gående offentlige drøftelse af de værnepligtiges adgang til friheder optaget også dette spørgsmål og behandlet det i forbindelse med spørgsmålet om militær retsplejelovs regler om anvendelse af disciplinarmidler (B. 14).

Endelig har udvalget foretaget en ajourføring af denne lovgivning med senere fremkomne love, navnlig de skete ændringer i lov om rettens pleje. De herunder hørende spørgsmål findes i det følgende under afsnit II C.

Udvalget har derimod under hensyn til den ovenfor nævnte anledning til dets nedsættelse anset det for liggende uden for dets opgave at overveje forslag til principielle ændringer i de hovedretningslinier, der ved gældende lovgivning er fastsat for den militære retspleje, og da der fra anden side blev rejst spørgsmål i så henseende, nemlig vedrørende ændring i den militære politi- og anklagemyndigheds organisation, fandt udvalget det rettest at indhente forsvarsministeriets opfattelse med hensyn til spørgsmålet om omfanget af udvalgets opgaver, og fik i skrivelse af 12. december 1950 sit syn herpå bekræftet, idet ministeriet udtalte, at det ikke var dets hensigt på det foreliggende grundlag at tage skridt til, at det rejste spørgsmål inddrogtes under udvalgets kommissorium.

Udvalget har iøvrigt afholdt 41 plenarmøder, hvortil kommer 14 møder i redaktionsudvalget, som bestod af retspræsident *C. Bang*, højesteretsdommer *Victor Hansen* og formanden med auditør *Nyholm* som sekretær.

Formanden og sekretæren har ved besøg i Norge og Sverige studeret den i vore nabolande gældende ordning på det militære straffe- og retsplejemæssige område.

Ydermere har udvalget besøgt militære etablissementer, skibe m. v. og specielt beset militære arrester.

Det af ungdomskommissionen rejste spørgsmål om afskaffelse af strafarten streng arrest (A. 2) krævede en henvendelse til sundhedsstyrelsen, der under hensyn til nødvendigheden af en række omfattende undersøgelser først kunne afgive sin erklæring efter godt et års forløb.

Udvalget har for at nå til overensstemmelse mellem militær straffelovs og værnepligtslovens straffebestemmelser, især vedrørende spørgsmålet om forældelsesreglerne, ført forhandlinger med det af indenrigsministeriet den 9. december 1948 nedsatte udvalg til overvejelse af spørgsmålet om en revision af værnepligtslovgivningen, og har derefter afventet resultatet af nævnte udvalgs overvejelser på dette punkt. I nærværende betænkning stilles forslag, der ligger ganske på linie med værnepligtsudvalgets forslag i denne henseende (B. 6).

Koben hav», i december 1952.

C. Bang.	Erik Broger.	K. Christensen.	Poul Christiansen.
	Victor Hansen.	Harder Rasmussen.	

Forslag behandlede af udvalget.

A.

Forslag fremsat i ungdomskommissionens betænkning VI. kapitel.

A 1 og 2. (Om strafarterne og betinget dom).

Tilføje militær straffelov § 16 anvendes følgende straffe: Irettesættelse, kvarter-arrest, vagtarrest, skærpet arrest, streng arrest, fængsel samt i krigstid livsstraf.

Om den nærmere karakter af strafarterne skærpet arrest og streng arrest indeholdes bestemmelserne i lovens §§ 20 og 21.

§ 20 er sålydende:

„Skærpet arrest ikendes fra 2 til 30 dage. Den udstås i enrum, og arrestanten må ikke beskæftiges, heller ikke med læsning. Kosten er den almindelige militære kostforplejning, dog må arrestanten ikke få anden drik end vand.“

§ 21 er sålydende:

„Streng arrest ikendes fra 2 til 30 dage. Den udstås i enrum, og arrestanten må ikke beskæftiges, heller ikke med læsning. Kosten er en særlig fangekost: Brod, kartofler, mælk, vand og salt. Der fastsættes ved kgl. anordning nærmere regler herom og om straffens afbrydelse ved mellemfrister, der tilbringes i vagtarrest.

Straffen må kun anvendes på personer under 35 år.“

Ungdomskommissionen har foreslået strafarten streng arrest ophævet og har med hensyn til strafarten skærpet arrest alene foreslået, at ordene: „dog må etc.“ udgår.

Udvalget har imidlertid anset det for utilfredsstillende at standse op ved disse ændringsforslag og har ment det nødvendigt at tage hele spørgsmålet om de militære straffe og deres karakter op til overvejelse. Når en tilfredsstillende løsning af dette spørgsmål forekommer udvalget så vigtigt, skyldes det bl. a., at de argumenter, der er fremført imod bevarelse af streng arrest, i hvert fald tildels også rammer skærpet arrest.

For at skabe klarhed over de hermed forbundne problemer har udvalget skaffet sig indsigt i de norske og svenske ordninger og de med hensyn til disse indvundne erfaringer, ligesom der er indhentet erklæringer fra de danske lægelige autoriteter.

I den fra sundhedsstyrelsen indhentede erklæring af 14. november 1951, der i sin helhed findes aftrykt pag. 53 o. f., og som hviler på nogle i sagens anledning foretagne undersøgelser, hedder det:

„Det foreliggende materiale viser, at streng arrest medfører et stærkt indgreb i de pågældende personers ernæring, således at end ikke en så elementær ting som det daglige kaloriebehov kan dækkes. Sundhedsstyrelsen skal derfor ikke undlade at udtrykke sin store betænkelighed ved straffeforanstaltninger, der griber ind på det ernæringsmæssige område, særlig når dette strækker sig udover ganske få dage.

Man finder ikke, at man i dag har fornødent kendskab til i løbet af hvor kort tid, der kan ske en nedsættelse af den menneskelige organismes resistens på grund af utilstrækkelig og uhensigtsmæssig ernæring, ligesom man ikke har fornødent kendskab til, hvor længe virkningen af en sådan på grund af mangler ved ernæringen fremkaldt resistensnedsættelse måtte kunne vare. Sundhedsstyrelsen finder imidlertid anledning til at påpege, at personer i alderen fra 20—30 år er særlig modtagelige for tuberkulose, og at det tyder på, at ernæringen er af særlig betydning med hensyn til al forøge resistensen mod denne sygdom.

Under hensyn til at soldaterlivet iøvrigt på flere områder ma antages al begunstige smitterisikoen ikke alene for tuberkulosens, men også for andre smitsomme sygdommes vedkommende, må man nære stor betænkelighed ved enhver foranstaltning, som må antages at kunne virke resistensnedsættende på de unge mennesker.

Sundhedsstyrelsens konklusion er, at streng arrest bør afskaffes, såfremt tvingende militære grunde ikke taler herimod.

tøfter udvalgets skøn kan der ikke henvises til militære grunde af en sådan betydning, at man efter de af sundhedsstyrelsen anførte meget tungtvejende argumenter for afskaffelsen af strafarten streng arrest vil kunne forsvare at opretholde denne strafart.

Allerede ud fra de i sundhedsstyrelsens erklæring anførte grunde har udvalget derfor fundet det rettest at gå ind for afskaffelsen af streng arrest, en strafart som iøvrigt synes lidet stemmende med vor tids opfattelse og i virkeligheden på grund af sin kortsvarighed ikke er særlig effektiv.

Det fremgår også af de indhentede oplysninger fra Norge og Sverige, at man i disse lande ikke har tilsvarende strafarter og ej heller savner dem.

Tuder sine videre overvejelser med hensyn til konsekvenser af den foreslåede afskaffelse af streng arrest er udvalget i første række kommet til den overbevisning, at disciplinannidlerne i langt højere grad, end dette nu er tilfældet, bør benyttes, inden der skrives til anvendelse af egentlig straf. Man har det indtryk, at de militære myndigheder i mange tilfælde i tidens løb har tabt disciplinarmidlernes betydning af syne. For at indskærpe denne stiller udvalget som det fremgår af bemærkningerne pag. 35 til militær retsplejelovs § 45, forslag om ændret formulering af lovteksten, hvoraf det fremgår, at disciplinarmidler ikke blot kan, men bør bruges i de i paragraffen omhandlede tilfælde.

Betragter man derefter strafarterne, findes irettesættelse og kvarterarrest vel egnede i den eksisterende form, og der er derfor ingen anledning til at ændre disse bortset fra, hvad der nedenfor anføres om maksimumsgrænsen for kvarterarrest.

Tilbage står herefter af de hidtidige militære specialstraffe: Skærpet arrest, hvorom henvises til den ovenfor citerede § 20, samt vagtarrest, om hvilken bestemmelsen findes i militær straffelovs § 19, der er sålydende:

„Vagtarrest ikendes fra 2 til 30 dage. På befalingsmænd kan denne straf dog anvendes i indtil 60 dage samt i tilfælde, hvor ved siden af arrest tillige fængsel er foreskrevet, og ved omsætning af straf i indtil 6 måneder.

Vagtarrest udstås i et arrestlokale. På skibe kan vagtarrest kun anvendes, når den kan udstås i et lyst eller om dagen oplyst arrestflukke eller i eget lukaf.

Vagtarrest udstås så vidt muligt i enrum, og vagtarrestanter ma kun hen sættes sammen med vagtarrestanter af samme grad. De har adgang til ekstraforplej

ning. De bør så vidt muligt beskæftiges med passende arbejde, eventuelt udenfor arrestlokalet. Hvis dette ikke er muligt, er de berettiget til selv at skaffe sig arbejde, der er foreneligt med god orden i arresten. Læsning er tilladt."

Det fremgår af en gennemgang af det foreliggende materiale vedrørende anvendelsen af de militære straffe, at der i praksis har været en tendens til ikke at udnytte de lavere strafarter fuldt ud, inden man er gået over til anvendelse af de strengere. Hertil kommer, at de strengeste arresterter i realiteten ikke af strafskyldige personer er blevet opfattet som særlig afskrækkende, idet der tværtimod ofte gives udtryk for, at man foretrækker at få pålagt en kort, o mend strengere frihedsstraf, fremfor at skulle afsone i længere tid under mildere former. Der synes derfor ikke tilstrækkelig anledning til at opretholde to forskellige cellestraffe, af hvilke den ene, uagtet den teoretisk er strengere, i virkeligheden opfattes som mindre mærkbar. Udvalget er af den formening, at det i højere grad er selve frihedsberøvelsen end strafartens betegnelse eller nærmere indhold, der ved de nu kendte frihedsstraffe er det afgørende for afsonere.

Det rette synes herefter udvalget at være at tinde frem til en enkelt art af militær cellestraf, der er af en sådan følelig karakter, at den kan virke fyldestgørende som reaktion overfor forseelser og forbrydelser, der ikke absolut kræver fængselsstraf, men på den anden side ikke rammes tilstrækkeligt effektivt ved kvarterarrest.

Det har været drøftet, om en sådan omordning af de særlige militære straffe vil komme til at betyde en stigning i antallet af fængselsstraffe, hvilket ville være uheldigt. Dette formenes ikke at blive tilfældet, idet udvalget som nedenfor anført er sindet at foreslå det hidtidige omsætningsforhold bevaret, således at der stadig kan gives arreststraf svarende til 40 dages fængsel, og således at kun de virkelig alvorlige overtrædelser af militær straffelov medfører fængselstraf, kvad der på den anden side efter udvalgets mening også bør være tilfaldet.

Erfaringerne fra Sverige og Norge viser iøvrigt, at een art cellestraf indenfor de militære arreststraffe er fyldestgørende.

Den cellestraf, udvalget herefter i § 19 vil Foreslå under betegnelsen vagtarrest, og som skulle afløse de nu eksisterende former af både skærpet arrest og vagtarrest, er tænkt karakteriseret ved følgende afvigelser fra den hidtidige vagtarrest:

at der ikke bliver adgang til ekstra forplej ning,

at der ikke bliver ret til beskæftigelse, men alene pligt til udførelse af arbejde, som måtte blive pålagt,

at den efter nærmere derom fastsatte regler forbindes med delvis lønafkorting, jfr. ny § 23 a, og

at læsning kun tillades i begrænset omfang,

medens spørgsmålene om kosten og adgangen til tobaksrygning overlades til administrativ afgørelse efter praktiske hensyn.

Vedrørende de fremhævede punkter skal bemærkes følgende:

Det er udvalgets opfattelse, at adgangen til ekstraforplejning er lidet stemmende med de krav, som må stilles til den eneste form for militær cellestraf, der bl. a. også vil blive anvendt i tilfælde, hvor fængsel ville være idømt, såfremt den pågældende ikke havde været tjenstgørende.

Ligeledes findes det, at virkningen af straffen i høj grad vil forflygtiges, såfremt den i realiteten kun vil betyde beskadigelse indendørs i stedet for i geledet og måske

endda beskæftigelse efter eget forgodtbefindende. På den anden side synes det naturligt, at arbejdspligt kan pålægges, hvis det skønnes formålstjenligt. Her må tages hensyn til på den ene side det militære behov og på den anden side individuelle forskelligheder, hvorved bl. a. tænkes på, at nogle afsonere formentlig ikke i samme grad som andre vil kunne beskæftiges ved læsning, men bør sysselsættes på anden måde.

Fra udvalgets side betragtes det som meget afgørende for forslaget om afskaffelse af de hidtidige strengere arrester, at den nye form for vagtarrest fastlægges som foreslået; i modsat fald ses der ikke at være tilstrækkelig rimelighed i afskaffelsen af skalpel arrest.

Allerede ud fra almindelige betragtninger forekommer det urimeligt, at der udbetales lønning til personer, som ved egen skyld forsømmer deres arbejde, jfr. også herved den selvfølgeligelige regel, at lønning ikke udbetales til ulovligt fraværende værnepligtige. I Sverige foretages der da også lønafkorting under afsoning af militær arrest, en regel, som det er faldet så meget naturligere at indføre, som der i forvejen indenfor den borgerlige lovgivning findes almindelige bestemmelser om sådanne foranstaltninger, herunder også for tjenestemænd. Udvalget har fundet det nødvendigt at føje dette værbare skærpelsesmoment til den fremtidig strengeste særlige militære arreststraf. Erfaringer fra Sverige har vist, at lønafkortningsreglen i praksis har virket godt trods de indvendinger, der naturligt kan rettes mod den, således især, at dens vægt i nogen grad vil være afhængig af de pågældendes økonomiske kår.

Udvalget anser en lønafkorting for at være en velegnet form for skærpelse af straffen og formener, at man derhos under alle omstændigheder i videst muligt omfang bør søge undgået det urimelige i at betale lønning til strafafsonere.

Det er dog ikke udvalgets mening, at der bør finde en fuldstændig lønafkorting sted. Der gælder herom visse nærmere regler i Sverige, og noget lignende har man tænkt sig gennemført her. Det kan således nævnes, at der til stadighed vil være en del af de meniges lønning, der ikke falder ind under begrebet lømpepenge, for eks. beløb, der må anvendes til toiletartikler o. lign., og som derfor ikke bør fratages dem. For så vidt angår andre militære tjenstgørende end værnepligtige menige falder disse i flere ret forskelligartede grupper, såsom faste befalingsmænd, værnepligtige befalingsmænd, kontraktansatte personer m. fl., og for dem gælder det, at deres løn til dels er af en væsentlig anden karakter end de meniges lønning, idet den militære gerning som regel er deres egentlige levevej, og deres løn derfor beregnet til underhold, opretholdelse af hjemmet og familiens forsorgelse. Udvalget anser det for liggende udenfor dets opgave at stille noget konkret forslag med hensyn til disse enkelte grupper, for hvis vedkommende spørgsmålet iøvrigt er af underordnet betydning i sammenligning med de menige, men er blevet stående ved at foreslå indsat en bestemmelse i militær straffelov som § 23 a gående ud på, at det ved kongl. anordning bestemmes, i hvilket omfang der under udståelse af frihedsstraf, bortset fra kvarterarrest, skal finde lønafkorting sted.

Udvalget har i det hele fundet, at regler af denne art ikke hører hjemme i loven, men rettelig henhører under de myndigheder, der beskæftiger sig med lønningsregler iøvrigt, så meget mere som spørgsmålet for de militære tjenestemænds vedkommende har en vis forbindelse med tilsvarende spørgsmål for civile tjenestemænd, men det er en forudsætning fra udvalgets side for dets indstilling til spørgsmålet om en nyordning af det militære straffesystem, at lønafkorting finder sted efter regler fastsat overensstemmende med, hvad foran er anført.

u

I spørgsmålet om adgang til læsning finder udvalget det urigtigt at lade unge mennesker ganske ubeskæftigede i måske længere tidsperioder, men på den anden side mener man dog, at adgangen bør begrænses noget, således at der for eks. i lighed med den svenske ordning kun gives adgang til at læse det nye testamente samt faglig og oplysende lekture, men ikke f. eks. udpræget underholdningslitteratur.

Det har været drøftet, hvorvidt der bør finde nogen indskrænkning sted med hensyn til kosten, men henset til de udtalelser fra længelig side, der har ført til forslaget om afskaffelse af streng arrest, kan udvalget ikke principielt gå ind for sådanne foranstaltninger. Det er anset for rettest ikke at nævne noget i loven om kosten, hvoraf på den ene side følger, at en egentlig kostindskrænkning ikke kan finde sted, mens det på den anden side ikke kan anses for udelukket, at der kan træffes visse administrative foranstaltninger, for eks. i retning af udfærdigelse af en for alle militære fængsler gældende kostplan i lighed med de for de borgerlige arresthuse i medfør af borgerlig straffelovs § 36 fastsatte kostreglementer.

Det skal i denne forbindelse anføres, at en lovbestemt forskrift om kostens karakter let vil medføre vanskeligheder dels under afsoning ved små forlægninger eller i skibe, dels i tilfælde hvor afsoning sker i lokale arresthuse, hvor man ikke vil kunne stille krav om tilberedning af særkost.

Spørgsmålet om adgangen til tobaksrygning foreslås som hidtil afgjort administrativt, jfr. § 9 i anordning nr. 219 af 23. juni 1937.

Under udvalgets overvejelser har man vatret inde på spørgsmålet om at lade vagtarrest være forbundet med tjenstgøring i lighed med den svenske ordning, men udvalget har ikke kunnet gå ind herfor, allerede under hensyn til, at en sådan strafform i visse tilfælde synes at kunne stille en strafafsoner gunstigere end andre tjenstgørende, idet han ville undgå alle vagter og andre former for særlig byrdefuld tjeneste, der foregår udenfor den daglige tjenestetid. Hertil kommer, at det må befrygtes, at sådanne afsonere hyppigt vil absentere sig, hvilket ikke blot vil medføre en øget afsoningstid, men tillige virke skadeligt ind på disciplinen. Dette sidste hensyn taler ligeledes imod at lade afsonere af alvorligere straffe færdes mellem det øvrige mandskab. Endelig må det anføres, at indførelsen af en sådan bestemmelse ville gøre vagtarrest så lempelig, at det ville nødvendiggøre en mere udstrakt brug af fængselsstraf, end udvalget finder ønskeligt.

Et andet spørgsmål, udvalget har drøftet, er indførelse af bødestraf for overtrædelse af militær straffelov, men man har taget afstand herfra allerede ud fra den betragtning, at en straf, der alene er af økonomisk karakter, næppe vil virke tilfredsstillende, idet der meget let vil blive for stor forskel i dens vægt alt efter de pågældendes forskellige kår. Erfaringerne fra Sverige, hvor man anvender bøder for overtrædelse af militære bestemmelser i form af den såkaldte „disciplinbot“, taler også efter udvalgets opfattelse imod indførelsen. Man har således haft tilfælde, hvor de værnepligtige simpelthen på forhånd regnede ud, om det kunne betale sig at unddrage sig tjenesten ved for eks. at tage nogle dages arbejde, for derefter at blive ikendt en efter deres soldaterlønning fastsat bøde. Det må også anses for uheldigt, at bøderne som følge af det ringe kontante beløb, de værnepligtige modtager, som regel kun ville kunne sættes til så små summer, at de henset til ønsket om en præventiv virkning må anses som ganske uhensigtsmæssige og udefra set virke bagatelagtige.

Når de hidtidige strenge arreststraffe afskaffes, findes det på den anden side, under hensyn til ønsket om i videst muligt omfang at undgå anvendelse af fængselsstraffe, nødvendigt at udvide muligheden for anvendelse af de opretholdte arreststraffe (kvarter- og vagtarrest).

rdvalget mener derfor, at disse straffe bør kunne pålægges i indtil HO dage, jfr. §§ 18 og 19. Der skulle ikke være stor betænkelighed ved dette, idet vagtarrest allerede nu, selvom det normale maksimum for begge strafarter er 30 dage, overfor befalingsmænd kan idømmes i indtil 60 dage. Det kan endvidere anføres, at tilsvarende straf i Norge kan pålægges i indtil 60 dage. En sådan udvidelse vil tillige betyde, at det hidtidige omsætningsforhold mellem strafarterne kan bibeholdes, således at 1 dags vagtarrest fremdeles svarer til 3 dages kvarterarrest, og 3 dages vagtarrest til 2 dages fængsel, hvorved vagtarrest og hæfte vedblivende ligestilles, jfr. § 28.

1 forbindelse med dette og som en direkte følge af det sidst anførte foreslas del tillige i militær retsplejelovs § 51, at grænsen for pålæg af arbitrær straf for de omhandlede straffes vedkommende hæves til 60 dage, hvorved dette maksimum kommer til at svare til 40 dages fængsel ganske som den nu eksisterende højeste arbitrære straf: 10 dages streng arrest. [naturlig sammenhæng hermed foreslås maksimum for den hæftestraf, der kan pålægges ikke tjenstgørende arbitrært, også hævet til 60 dage.

Idet der således kan blive tale om en ret langvarig frihedsberøvelse ved arbitrær afgørelse, foreslås det i samme paragraf, at straf af mere end 30 dages varighed dog ikke må pålægges arbitrært, uden at rettergangsehefen — så vidt dette er muligt — har forhandlet med auditøren herom. Udvalget bemærker, at en sådan forhandling i praksis almindeligvis er gennemført allerede under den gældende ordning, forinden alvorligere straf pålægges, hvortil kommer, at sådanne sager som oftest vil være gjort til genstand for auditørbehandling med deraf følgende indstilling fra auditørens side om straffens størrelse.

Afskaffelsen af de strenge arreststraffe vil mulig kunne medføre, at der i noget større omfang end hidtil bliver tale om eftertjeneste som følge af strafafsoning, jfr. militær straffelov § 31, men udvalget finder ikke, at dette forhold har nogen væsentlig vægt overfor de betragtninger, som foran er anført til støtte for udvalgets forslag.

Endelig har udvalget fundet det rettest under spørgsmålet om straffene tillige at beskæftige sig med nogle fremsatte forslag vedrørende *betinget straf*.

På dette område gælder reglerne i militær straffelovs 5. kapitel, hvis paragraffer er sålydende:

§ 32.

„For overtrædelse af denne lov kan betinget dom kun gives efter reglerne i § 33.

HVIS der i medfør af § 25 fastsættes særskilte straffe for overtrædelse af denne lov og for anden strafbar handling, kan fuldbyrdelse af straffen for denne sidste kun udsættes, såfremt straffene tilsammen ikke overstiger det i borgerlig straffelovs § 56 fastsatte størstemål.

Når i det i borgerlig straffelovs § 57 omhandlede tilfælde den nye lovovertrædelse er en overtrædelse af nærværende lov, kan retten lade det have sit forblivende ved udsættelsen af den første strafs fuldbyrdelse, hvis den nye lovovertrædelse er uagtsom eller ikke medfører højere straf end arrest.

§ 33.

Når en straf for overtrædelse af denne lov ikke overstiger det i militær retsplejelovs § 51 fastsatte størstemål, kan det, hvad enten straffen idømmes eller pålægges uden dom, bestemmes, at dens fuldbyrdelse udsættes og endelig bortfalder på betingelse af, at den skyldige i efternævnte prøvetid ikke begår en lovovertrædelse, for hvilken

der idømmes eller pålægges ham større straf end bøde, irettesættelse eller kvarterarrest i 8 dage. Prøvetiden er resten af den skyldiges ikke ved hjemsendelse eller hjemkommandering afbrudte tjenestetid, dog højst 2 år.

Opfyldes denne betingelse ikke, bliver den udsatte straf at fuldbyrde, således at der af den myndighed, der idømmer eller pålægger straffen for den nye lovovertrædelse, fastsættes en fælles straf for begge lovovertrædelser.

Dog kan den nævnte myndighed undtagelsesvis bestemme, at fuldbyrdelsen af fællesstraffen skal udsættes, når den er fastsat alene, for overtrædelse af denne lov og - dersom den fastsættes ved dom — ikke overstiger det i militær retsplejelovs § 5! fastsatte størstemål.

Er den nye forseelse ikke en overtrædelse af denne lov, kan ovennævnte myndighed undtagelsesvis bestemme, at det skal have sit forblivende ved udsættelsen af den første strafs fuldbyrdelse, således at der fastsættes særskilt straf for den nye forseelse. Hvis sagen afgøres ved dom, kan fuldbyrdelsen af den sidste straf udsættes efter reglerne i borgerlig straffelovs 7. kapitel."

Der er fremsat forslag om, at spørgsmålet om muligheden for ikendelse af betinget straf til hjemsendte, samt om muligheden for at lade prøvetiden strække sig ud over hjemsendelsen, toges op til overvejelse.

Et *flertal* (samtlige medlemmer undtagen Bang) må af de nedenfor anførte grunde anse det for uhensigtsmæssigt og ubilligt ved militære lovovertrædelser at anvende en prøvetid, der strækker sig ud over hjemsendelsestidspunktet. På den anden side må det erkendes, at det i visse tilfælde vil kunne virke urimeligt, at der ikke er anden udvej end at pålægge en hjemsendt en ubetinget frihedsstraf, skønt der efter alt at dømme ville være blevet givet ham en betinget straf, såfremt han havde været tjenstgørende. På lignende måde stiller det sig med hensyn til tjenstgørende, der står så umiddelbart for hjemsendelse, at den resterende del af tjenestetiden kun ville udgøre en rent illusorisk prøvetid.

For i nogen grad at råde bod herpå rinder *flertallet*, idet man i øvrigt henviser til de nedenfor anførte betragtninger, at der i de heromhandlede specielle tilfælde bør åbnes mulighed for en anvendelse af bødestraf, således at det i loven (militær straffelov §§ 27 og 33) bestemmes, at der i stedet for arreststraf kan pålægges bøder i tilfælde, hvor det skønnes, at betinget straf ville være blevet anvendt, såfremt den pågældende havde været tjenstgørende, samt i tilfælde, hvor den resterende del af tjenestetiden ikke er af en sådan varighed, at den findes at kunne udgøre en passende prøvetid.

De betænkeligheder, der i øvrigt gør sig gældende med hensyn til anvendelse¹ af bødestraf for overtrædelse af militær straffelov, findes i disse tilfælde at måtte vige for hensynet til ikke at forringe de pågældendes stilling i forhold til andre, for hvem de påpegede problemer ikke foreligger.

Flertallet har ikke ment det rigtigt at fastsætte en bestemt minimumsgrænse for prøvetiden, idet dette må være afhængigt af bl. a. den pålagte strafs størrelse, men finder dog anledning til at udtale, at en prøvetid på under 30 dage i almindelighed ikke anses for formålstjenligt.

Et *mindretal* (Bang) udtaler følgende: Efter militær straffelovs § 1 finder den borgerlige straffelovs almindelige del anvendelse på alle i den militære straffelov omhandlede strafbare forhold, for så vidt ikke andet er bestemt. Sådan bestemmelse er truffet i den militære straffelovs § 32, hvorefter betinget dom kun kan gives efter reglerne i samme lovs § 33. Heraf følger bl. a. at betinget dom for overtrædelse af M. S. ikke kan gives, hvis

den forskyldte straf overstiger den i M. R. § 51 fastsatte grænse (f. t. kvarter- og vagt-arrest i 30 dage, skærpet arrest i 15 dage og streng arrest i 10 dage). I kommentaren*) til M. S. § 32 (p. 55—56) anføres, at det vel kan synes hårdt, at betinget dom ikke kan gives for grovere forseelser, men at „det følger af den militære Retsplejes særlige Krav, at Straffen for grove Forseelser må falde hurtig, haard og ubønhørlig. Dette udelukker naturligvis ikke, at der kan forekomme særlige Undtagelsestilfælde, hvor en betinget Udsættelse af Straffen dog kan være på sin Plads. Spørgsmålet må da løses ad Benaadningsvejen." Bestemmelsen i M. S. § 32 var for så vidt et fremskridt, som der tidligere vel var hjemmel til at give betingede arbitrære afgørelser, men ikke til at give betinget dom for militære forseelser. *Mindretallet* er af den formening, at de i B. S. givne regler i overensstemmelse med princippet i M. S. § 1 i videst muligt omfang bør overføres til militære forseelser, idet det ikke kan finde det imod en sådan overførelse f. s. v. angår betingede straffedomme anførte jfr. herved kommissionsbetænkningen 1936**) p. 16—17 —for tilstrækkeligt tungt vejende, hvorved bemærkes, at *mindretallet* efter den betydning og vægt, der efter de herskende forhold må tillægges opfyldelsen af de militære pligter, må formene, at en tilsidesættelse af disse principielt ikke er af mindre alvorlig karakter end en borgerlig forseelse, hvorfor det ikke kan forekomme betamkeligt, om straf for en militær forseelse som hovedregel bortset fra den nedenfor foreslåede undtagelsesbestemmelse — får virkning efter hjemsendelsen, hvis prøvetiden ikke forinden er udløbet. Der stilles derfor forslag om, at man nu gør skridtet fuldt ud og lader bestemmelserne i M. S. §§ 32 og 33 bortfalde, således at B. S. kap. 7 i sin helhed gøres anvendelig på militære forseelser, jfr. M. S. § 1.

Af hensyn til, at det i visse tilfælde vil kunne føles mindre naturligt, at betinget straf for en udpræget militær forseelse (f. eks. lydighedsnægtelse, absentation) kan få virkning efter hjemsendelsen (såfremt prøvetiden ej er udløbet på dette tidspunkt, og ny borgerlig forseelse begås inden dens udløb) ville jeg anse det for rimeligt at bestemme, at „prøvetiden ved overtrædelser alene af M. S. *Jean* fastsættes til resten af tjenestetiden. Såfremt denne på afgørelsens tidspunktet er under 2 mdr. eller den pågældende da er hjemsendt, kan i stedet for betinget straf anvendes bøde jfr. § 27."

Med hensyn til virkningen af straf for forseelser i prøvetiden må forholdet efter de nugældende bestemmelser i M. S. antages at være følgende. Betinget dom for en borgerlig forseelse påvirkes — ifølge praksis — ikke af en i prøvetiden pålagt arbitrær straf, derimod af en ved dom ikendt straf for en militær — eller borgerlig — forseelse. Betinget dom eller arbitrær afgørelse for militær forseelse påvirkes af en såvel ved dom som ved arbitrær afgørelse pålagt straf for forseelser — borgerlige eller militære — i prøvetiden.

Når de i B. S. kap. 7 fastsatte regler iøvrigt sættes i kraft for M. S. område, bliver det, såvidt ses, alene påkrævet at bestemme, om og da i hvilket omfang betinget dom skal påvirkes af arbitrært pålagt straf for forseelser i prøvetiden, idet arbitrær afgørelse i henseende til reglerne i B. S. kap. 7 iøvrigt ligestilles med dom.

Efter reglerne i M. R. § 51 — som denne foreslås ændret af udvalget — kan der arbitrært ikke pålægges højere straf end vagtarrest i 60 dage, svarende — efter udvalgets forslag til M. S. § 28 — til 60 dages hæfte. Efter reglerne i B. S. § 57 kan i et sådant tilfælde bestemmes, at det har sit forblivende ved udsættelsen af den første strafs fuldbyrdelse, eller at fuldbyrdelsen af en fastsat samlet straf udsættes. Herefter ses det i og for sig ikke at være påkrævet at træffe særlige bestemmelser på dette punkt, hvorved

*) Victor Pürschel: Militær straffelov og militær retsplejelov 1946.

**) Afgivet af det af forsvarsministeren under 8. december 1932 nedsatte udvalg til revision af straffelov for krigsmagten og lov om retsplejen ved hæren og søværnet.

bemærkes, at „Lovovertrædelse" i B. S. § 57 også omfatter overtrædelse af særlovgivningen. Da det dog synes betænkeligt at lade spørgsmålet om udståelse af en ved dom pålagt betinget straf afgøre af den arbitrære militære straffemyndighed, synes det forsvarligt — i overensstemmelse med den nugældende praksis — at bestemme, at „arbitrært pålagte straffe for forseelser i prøvetiden for en ved dom pålagt betinget straf for overtrædelse alene af den borgerlige straffelovgivning har ikke virkning efter B. S. § 57", og herefter at tilføje: „Om sådan arbitrær afgørelse iøvrigt medfører, at den betingede straf skal udståes, afgøres ved kendelse af den ret, der i 1. instans har afsagt den betingede dom. Spørgsmålet skal af den militære påtalemyndighed forelægges nævnte ret inden 4 uger; overskrides fristen, bortfalder virkningen i så henseende af den senere arbitrære afgørelse."

Heroverfor ønsker *flertallet* at bemærke følgende:

Som det fremgår af den af det ministerielle udvalg af 1932 afgivne betænkning af 1936 p. 14—17 havde det allerede under tidligere kommissionsbehandlinger vist sig, at spørgsmålet om anvendelse af betingede straffedomme indenfor den militære straffelovgivning var et overordentligt vanskeligt emne. Rigtigheden heraf bekræftedes yderligere under den indgående drøftelse i udvalget af 1932. Det af udvalget efter meget grundige overvejelser vedtagne forslag gennemførtes ved de nugældende bestemmelser i 5. kapitel (§§ 32 og 33) i den militære straffelov. Det tør formentlig siges, at den følgende tids praksis har vist, at den af udvalget udarbejdede ordning i alt væsentligt var en heldig løsning af dette vanskelige emne, og rigtigheden heraf bestyrkes dels ved, at der i ungdomskommissionens betænkning ikke stilles noget ændringsforslag på dette område, dels ved, at de fra rettergangschefer, auditører og dommere indhentede erklæringer ej heller indeholder ændringsforslag, bortset fra det ovenfor behandlede spørgsmål om anvendelse af betinget straf på hjemsendte eller tjenstgørende, der står umiddelbart for hjemsendelse.

Overtrædelser af militær straffelov og overtrædelser af borgerlig straffelov er gennemgående af væsensforskellig karakter. Hensynet til den militære disciplin kræver normalt, at straffen for grovere militærforseelser falder hurtigt og strengt. Hovedformålet med anvendelse af betinget dom for mindre grove militærforseelser er at give den skyldige en kraftig opfordring og tilskyndelse til fremtidig at udvise et godt militært forhold. Heraf vil det være en naturlig følge, at prøvetiden — således som det nu er tilfældet — i hvert fald ophører ved hjemsendelsen, fra hvilket tidspunkt de militære pligter i hovedsagen ophører, og den hidtidige adgang til kontrol med den skyldige bortfalder. En prøvetid, der strækker sig udover hjemsendestidspunktet, vil ikke blot være u hensigtsmæssig, men vil tillige kunne virke ubilligt, idet det synes lidet rimeligt, at straffen for en rent militær forseelse skal komme til fuldbyrdelse på grund af en måske længe efter hjemsendelsen begået borgerlig lovovertrædelse. Det er i det væsentlige betragtninger af denne art, der fører til, at borgerlig straffelovs almindelige regler om betinget dom ikke er velegnede til anvendelse indenfor den militære straffelovgivning, men at det her er ønskeligt at have særlige regler, således som tilfældet nu er. Det vil da også ses, at *mindretallets* forslag, selvom det formelt går ud på at „gøre skridtet fuldt ud" ved ophævelse af militær straffelovs §§ 32 og 33 og anvendelse af borgerlig straffelovs kapitel 7, indeholder betydningsfulde praktiske afvigelser herfra, navnlig ved bestemmelsen om, at prøvetiden *kan* fastsættes til resten af tjenestetiden, medens den efter borgerlig straffelovs § 56 er mindst 2, højst 5 år. Herefter vil mindretalsforslaget, anvendt i praksis, *enten* — hvis den lige omtalte bestemmelse bringes i hyppig anvendelse — resultere i, at det i virkeligheden alligevel ikke bliver den borgerlige straffelovs regler, der kommer til at gælde, *eller* — hvis bestemmel-

jf;

sen kun sjældent benyttes — gennem prøvetidens udstrækning til tiden efter hjemsendelsen medføre en væsentlig og efter erfaringerne i praksis upåkrævet skærpelse af de nugældende bestemmelser.

Flertallet vil defor fraråde, at man ændrer de nugældende lovregler udover, hvad der foran er foreslået med hensyn til udvidet anvendelse af bødestraf for hjemsendte og tjenstgørende, der står umiddelbart for hjemsendelse.

Ophævelse af strafarterne skærpet arrest og streng arrest medfører nødvendigheden af en række ændringer af strafferammerne i den militære straffelovs almindelige del (kapitlerne 6—11). Herom henvises til udvalgets forslag med tilhørende bemærkninger.

A. 3. *Militær straffelovs § 52* er sålydende:

„Har foresat, overmand eller vagt ved ukorrekt og navnlig ved udæskende forhold givet anledning til en af de i §§ 48—51 omhandlede forbrydelser, kan straffen under iøvrigt formildende omstændigheder nedsættes”.

Ungdomskommissionen foreslår paragraffen affattet således:

„Har foresat, overmand eller vagt ved ukorrekt og navnlig ved udæskende forhold været medvirkende årsag til en af de i §§ 48—51 omhandlede forbrydelser, kan straffen nedsættes.

Er det af foresat, overmand eller vagt udviste ukorrekte eller udæskende forhold strafbart, eller foreligger der iøvrigt formildende omstændigheder, såsom lydighedsnægtelse i en på grund af udæskeisen åbenbar sindsoprevet tilstand o. l., kan straffen helt bortfalde”.

Når stilling skal tages til dette ændringsforslag, må det erindres, at militær straffelovs § 52 ikke er den eneste lovbestemmelse, der lempes strafansvaret efter §§ 48—51, men at også de i borgerlig straffelovs §§ 84 og 85 givne bestemmelser —• ligesom ved andre overtrædelser af militær straffelov —• kommer til anvendelse, jfr. militær straffelov § 1.

Ifølge borgerlig straffelovs § 84, stk. 1, nr. 4 kan den for en strafbar handling i loven foreskrevne straf nedsættes „når gerningen er udført i en af den skadelidende ved retsstridigt angreb eller grov fornærmelse fremkaldt oprørt sindsstemning”, og ifølge paragraffens stk. 2 „kan straffen under iøvrigt formildende omstændigheder bortfalde”.

Borgerlig straffelovs § 85 bestemmer derhos:

„Er en strafbar handling begået under indflydelse af stærk sindsbevægelse, anden forbigående sjælelig ulige vægtighed eller andre særlige omstændigheder, der i så betydelig grad forringer den strafværdighed, som handlinger af den pågældende art regelmæssig vidner om, at anvendelse af den foreskrevne straf ville være uforholdsmæssig hård, bliver straffen at nedsætte og kan, når det pågældende straffebud ikke hjemler højere straf end hæfte, bortfalde. Hidrører den sjælelige uligevægtighed fra selvforskyldt beruselse, finder foranstående bestemmelse kun anvendelse, såfremt tiltalte ikke tidligere er fundet skyldig i en lignende strafbar handling eller i overtrædelse af § 138, stk. 1 eller 2, og kun under iøvrigt formildende omstændigheder.

Betinget straffedom kan i disse tilfælde anvendes, selv om straffen overstiger den i § 56 angivne størrelse”.

Til disse bestemmelser i borgerlig straffelov kommer som yderligere lempelse, uafhængigt af om betingelserne for strafnedsættelse eller -bortfald efter de nævnte para-

graffer er til stede, reglen i militær straffelovs § 52, der således stiller den, som overtræder militær straffelov, gunstigere end den, som overtræder borgerlig straffelov.

Xår herved endelig erindres, at militær straffelov § 52 giver adgang til under formildende omstændigheder at afgøre sagen med den laveste grad af straf, en rettesættelse, må udvalget fraråde det af ungdomskommissionen stillede forslag.

A. 4 samt 12 – 16*). (Klageordningen og talsmandsordningen).

Ungdomskommissionen har stillet forslag dels om en tilføjelse til militær straffelovs § 54, dels om visse supplerende regler til de om talsmandsordningen gældende bestemmelser.

Da der i praksis har vist sig at være væsentlige mangler ved den gældende klageordning, har udvalget fundet det rettest at tage hele spørgsmålet om en revision af de gældende regler op til overvejelse, uagtet dette som følge af, at de herhen hørende bestemmelser væsentligst er af administrativ karakter, ligger noget udenfor dets egentlige opgave.

De væsentligste anker mod den gældende ordning, der hovedsagelig hviler på bestemmelserne i tjenestereglement for hæren punkt 24 og 25 og almindelige tjenestebestemmelser for søværnet pkt. 33, kan sammenfattes i følgende punkter:

- at klageren skal henvende sig til nærmeste foresatte chef — også når klagen vedrører denne,
- at klageren skal meddele den, over hvem han vil klage, at dette er hans agt,
- at der hos klageren let kan opstå en følelse af, at den foresatte vil blive ilde berørt af henvendelsen, hvilket atter kan medføre en vis utryghed og frygt for uvilje eller en opgivelse af klagen, selvom denne måske er fuldt berettiget,
- at der let fra den foresattes side kan tænkes at ville blive gjort forsøg på at bilægge sagen under sådanne omstændigheder, at klageren føler sig under et vist pres og finder det nytteløst at videreføre klagen,
- at den, der vil fastholde sin klage, kan blive udsat for, at man fremtidigt vil have „et godt øje“ til ham, og endelig
- at de foresatte i mangfoldige tilfælde på grund af en misforståelse af reglerne indgiver de værnepligtige den opfattelse, at reglen i militær straffelovs § 54 skal forstås således, at der kan blive tale om strafansvar, alene fordi klagen befindes at være urigtig.

Militær straffelovs § 54 er sålydende:

„Den, som ude rimelig grund for højere foresat fremfører klage over en foresat eller overmand, straffes med arrest“.

Ungdomskommissionen har foreslået, at der til paragraffen føjes følgende:

„Straf kan dog ikke idømmes en klager, fordi klagen afvises på grund af bevismæssige vanskeligheder, når iøvrigt intet giver anledning til at antage, at klagens grundløshed har været klageren bekendt ved klagens fremsættelse“.

Til dette forslag bemærker udvalget følgende:

Ifølge militær straffelovs § 11 straffes uagtsomhed ikke uden særlig hjemmel. Af denne bestemmelse følger, at det er en betingelse for, at den klagende kan ifalde strafansvar efter § 54, at han har været klar over, at der ikke var rimelig grund til at klage.

*) Dette afsnit er afgivet som særlig betænkning til forsvarsministeriet den 9. juli 1952.

Det har imidlertid i praksis vist sig, at denne betingelse ofte overses, hvortil det også har bidraget, at teksten i såvel lærebog for hærens menige pag. 100 som lærebog for orlogsgaster pag. 81 ved de her anvendte beskrivelser af, hvad der er strafbart, må siges at være vildledende ligesom kundgørelse for hæren A. 39/1945 samt kundgørelse for søværnet 13. 5/1942, således som den er affattet i B. 16/1945 om talsmændenes strafansvar.

Under hensyn hertil anser udvalget det for rimeligt at imødekomme ønsket om tydeliggørelse af det strafbares område og foreslår en indføjelse i paragraf 54, som klart viser, at kun den bevidst grundløse klage medfører strafansvar.

For de øvrige ankepunkters vedkommende bemærker udvalget følgende:

Uanset at det kunne synes rimeligt, såvel at klageren skal give melding om sin klage til den, der klages over, som at han skal klage til nærmeste foresatte chef, foreslår udvalget for at fjerne hindringerne for rimelige klagers fremsættelse, at reglen om den forudgående henvendelse til den, der skal klages over, ophæves, samt at klager i stedet for at skulle fremsættes for nærmeste foresatte chef skal forebringes skriftligt eller mundtligt for rettergangschefen (som regel regimentschefen og dertil svarende kommandomyndighed), der ikke har den daglige og direkte personlige kontakt med de værnepligtige og derfor formentlig ikke fra disses side vil blive betragtet helt under samme synsvinkel som de nærmere chefer.

Udover disse ændringer foreslår udvalget tillige visse ændringer i loven. Til fremhævelse af det særlige ansvar, der påhviler foresatte, som undertrykker klager eller forfølger en undergiven i anledning af en klages fremsættelse, stiller udvalget forslag om en ændret affattelse af § 58 (stk. 2 og 3). I forbindelse hermed foreslår man i § 58, stk. 1, at det straffes som en særlig forseelse at anvende de i mil. rpl. § 44 foreskrevne disciplinarmidler i tilfælde, hvor der ikke er hjemmel dertil.

Da det er af stor betydning, at de værnepligtige ikke ved en fejlagtig belæring om klagereglerne bringes til at afstå fra at anvende disse, skønnes det påkrævet, at der tillige gives en bestemmelse i straffeloven, hvorved det forhold, som allerede nu kan rammes af § 63, at give urigtig besked om klagereglerne, straffes som en særlig forseelse; hertil sigter forslaget om ny § 58 a.

Udover disse direkte ændringer med hensyn til selve klageordningen og de sig dertil sluttende lovbestemmelser har udvalget den opfattelse, at en udbygning af den gældende talsmandsordning — der udelukkende hviler på administrative regler — i meget høj grad på den ene side vil kunne støtte gennemførelsen af berettigede klagers fremsættelse, og på den anden side virke bremsende på overflødige klager, samt bidrage til at udjævne adskillige forhold, således at det ikke bliver nødvendigt at komme så langt som til fremsættelse af klager.

Ungdomskommissionens forslag vedrørende *talsmændene* og disses funktioner går ud på følgende:

12. Ved cirkulære fra de militære ministerier fastlægges, hvilke spørgsmål der som „kommandomæssige“ er talsmændene uvedkommende.
13. Talsmanden er berettiget til mundtligt fremmøde for den myndighed, der afgør en af talsmanden på en eller flere af soldaternes vegne indgiven ansøgning eller klage.
14. Talsmændene ved underafdelinger ved samme kaserne eller lignende får ret til i anliggender af fælles interesse i fællesskab at rette henvendelse til de militære myndigheder.

15. Det pålægges de militære myndigheder at begrunde eventuelle afslag på talsmændenes ansøgninger eller klager. Undtaget herfra er kun forhold, hvorom der af særlige militære hensyn må bevares tavshed.
16. Talsmanden kan ikke drages til ansvar for klager, der af ham fremsættes på en eller flere af hans kammeraters vegne.

Hertil skal udvalget bemærke:

ad 12.

Som anført foreslår udvalget en udbygning af talsmandsordningen dels som led i klageordningen, dels for i det hele at muliggøre, at der skabes en gavnlig kontakt mellem mandskab og befalingsmænd. Som led i denne nyordning anser udvalget det for nødvendigt, at den nugældende begrænsning af talsmandens opgaver til „ikke-kommandomæssige forhold" helt ophæves, dels fordi talsmændenes hverv ellers vil blive alt for snævert, dels fordi grænsen mellem kommandomæssige og ikke-kommandomæssige forhold er vanskelig eller endog umulig at drage med sikkerhed, hvilket — som det har vist sig i praksis — let medfører enten, at talsmanden vægrer sig ved at tage sig af et forhold, fordi han ikke er sikker på, at det falder indenfor hans hverv, eller at talsmandens henvendelse afvises af vedkommende befalingsmand, fordi denne anser forholdet for kommandomæssigt.

ad 13.

Udvalget kan tilslutte sig tanken om, at talsmændenes henvendelser, foruden at kunne fremsættes skriftligt, i så vid udstrækning, som det efter forholdene er rimeligt, bør kunne ske mundtligt direkte til den myndighed, der skal modtage henvendelsen. På den anden side nærer man dog meget stor betænkelighed ved at fastslå en ubetinget ret hertil. Ofte vil stedlige og tjenstlige grunde gøre sådanne direkte henvendelser lidet ønskelige og måske bekostelige. Udvalget skal derfor foreslå skabt hjemmel, for, at talsmændene, såfremt dette ikke skønnes urimeligt efter sagens anledning og forholdene iøvrigt, har krav på foretræde for den myndighed, til hvem henvendelse skal ske. Skønnet bør tilkomme denne myndighed.

ad 14.

Da allerede de gældende regler åbner adgang for talsmændene fra flere forskellige underafdelinger til at træde sammen til drøftelse, forekommer det at være en naturlig følge heraf, at de i sådanne tilfælde tillige får ret til at fremsætte fælles henvendelser. Udvalget kan derfor tiltræde forslaget.

ad 15.

Forslaget forekommer velbegrundet, og udvalget kan tiltræde det.

ad 16.

Som et led i den udvidelse af talsmandsordningen, udvalget er gået ind for, foreslås, at en værnepligtig, der ønsker at fremføre en klage over en foresat, skal kunne drøfte sagen med en talsmand og have adgang til at lade denne møde med sig eller i stedet for sig ved klagens fremførelse eller være ham behjælpelig med dens affattelse.

Det må dog altid stå talsmanden frit for at nægte sin medvirken ved sådanne klagers indgivelse, og det skulle netop være en af de store fordele ved den udvidede ordning, at uberettigede og helt urimelige klager skulle kunne undgås på talsmandens foranledning.

Medvirker talsmanden imidlertid ved indgivelsen, må hans ansvar blive at bedømme efter de almindelige regler om medvirken, således at han kan straffes som gerningsmand i tilfælde, hvor han opfylder de subjektive betingelser.

Dette vil der ikke være nogen betænkelighed ved, når § 54 affattes som foran foreslået, og når det erindres, at der ved bedømmelse af talsmandens forhold bør tages hensyn til, at hans egenskab som sådan kan have gjort hans optræden forståelig.

For yderligere at forhøje værdien af ordningen foreslår udvalget en ændring af reglerne for talsmændenes udtagelse, således at der opnås større garanti for, at disse nyder tillid fra begge sider. Dette vil naturligt kunne gennemføres ved, at der af de værnepligtige vælges et større antal, end der skal bruges, hvorefter underafdelingen blandt disse kandidater udpeger to.

Sluttelig foreslås det, at der søges gennemført en nærmere kontakt mellem foresatte og værnepligtige gennem talsmandsordningen. Dette vil formentlig kunne opnås ved afholdelse af regelmæssige møder med talsmændene, hvor også almene spørgsmål vedrørende mandskabets ve og vel kunne drøftes, måske en ordning i lighed med kostforplejningskommissionsmøderne.

Man henleder derhos opmærksomheden på, at lærebøgernes regler på klageområdet bør revideres, jfr. foran. Udvalget må i det hele taget anse det for nødvendigt, såfremt udvalgets forslag skal kunne få den tilsigtede virkning, at der af forsvarsministeriet tilvejebringes et klart og let forståeligt grundlag såvel for undervisningen af mandskabet som til orientering for befalingsmændene. Endelig gør man opmærksom på spørgsmålet om, hvorvidt talsmandsordningen bør lovfæstes.

Et *mindretal* bestående af formanden (generalauditør Christensen) og retspræsident Bang har ikke ment at kunne blive stående ved den foreslåede løsning af problemet om adgangen til fremsættelse af klager, idet de betænkeligheder, der har ført til, at udvalget har fundet det rimeligt at lade henvendelse vedrørende klager ske overfor rettergangschefen i stedet for til nærmeste foresatte chef, ikke kan anses for tilstrækkelig imødegået ved denne ændring. *Mindretallet* må mene, at der først ved indførelse af en sideløbende ordning, hvorefter klager kan afgives til en af de stedlige kommandomyndigheder ganske uafhængig myndighed, skabes den fornødne tryghed på dette område. Først herved vil der efter *mindretallets* opfattelse — i så vidt omfang, som det iøvrigt er muligt — opnås sikkerhed for, at ingen behøver at nære ængstelse ved at indgive en berettiget klage eller risikere at blive udsat for et pres i retning af „frivilligt“ at opgive en klages fremsættelse. Hertil kommer, at man med en sådan ordning som baggrund lettere vil kunne undgå, at klager søges fremsat ad andre veje end de reglementerede.

Med de fra Sverige indhentede erfaringer vil der formentlig ikke i det lange løb være nogen synderlig fare for misbrug af en sådan ordning, idet strafansvaret for bevidst grundløs klage selvsagt også gælder for klager indgivet ad denne vej.

Mindretallet indstiller derfor, at der nedsættes et udvalg, som på forsvarsministerens vegne modtager klager direkte fra de militære personer, der ønsker at indgive sådanne. Dette udvalg, der tænkes kaldt f. eks. forsvarsministerens klageudvalg, foreslås sammensat således:

- a) et medlem af rigsdagen,
- b) en militær-jurist (auditør) og
- c) en tjenstgørende militærperson.

Dette udvalg skulle behandle de indkomne klager med størst mulig hurtighed og med følgende beføjelser:

1. afvisning (henlæggelse) med påtegning om grunden,
2. oversendelse til andre myndigheder, hvorunder klagen henhører (f. eks. politi, socialkontorer eller andre borgerlige myndigheder),
3. nærmere afhøring af klageren eller indhentelse af erklæring fra en hvilken som helst militær myndighed,
4. beordring af nærmere undersøgelse.

Klageren og den, over hvem der klages, får straks meddelelse om klagens modtagelse og underrettes i alle tilfælde om udfaldet.

Såfremt sagen ikke afvises eller oversendes til anden myndighed, afgiver udvalget eventuelt efter foretagen undersøgelse indstilling til forsvarsministeren, der iøvrigt fører det fornødne tilsyn med hele udvalgets arbejde, således som, det allerede er tilfældet for så vidt angår udøvelsen af den militære straffe- og påtalemyndighed.

Flertallet ønsker heroverfor at bemærke følgende:

Til sikring af forsvarlige forhold for mandskabet er det naturligvis af vigtighed, at den ordning, der galder med hensyn til klager over foresatte eller overmænd, er tilfredsstillende og virker således, at rimelige klager ikke bliver tilbageholdt af frygt for ubehaget ved eller følgerne af at klage. Det er ud fra disse betragtninger, at *flertallet* går ind for de anførte ændringer i militær straffelov m. v. og udbygningen af talsmandsordningen.

Lige så vigtigt er det imidlertid af hensyn til den militære disciplin, at klageordningen ikke får en sådan karakter, at den ligefrem indbyder til urimelige klager og fremmer kvævulance. *Flertallet* er derfor imod på nærværende tidspunkt at supplere de ovennævnte nye regler, om hvilke der er enighed indenfor udvalget, med den af *mindretallet* foreslåede oprettelse af et klage udvalg. *Flertallet* tillægger forslaget om en udbygning af talsmandsordningen stor betydning. Der åbnes herved mulighed for ikke blot på klageområdet, men i hele det militære tjenesteforhold at skabe en værdifuld kontakt mellem mandskab og befalingsmænd med talsmændene som mellemed. Men en sådan gavnlig udvikling vil hæmmes, dersom klager fra mandskabets side i væsentligt omfang indgives ikke gennem talsmanden, men direkte til det foreslåede klageudvalg. *Flertallet* er i det hele imod, at der skal kunne vælges mellem to forskellige måder at klage på. Dette kan let bidrage til at overdimensionere hele klageproblemet til stor skade for den militære disciplin, og ordningen må forekomme *flertallet* kunstig, medens en klageordning netop bør være så enkel som muligt. *Flertallet* anser det for heldigst, at alle klager over foresatte eller overmænd skal indgives til rettergangschefen, idet der må gås ud fra, at adskillige klager på tilfredsstillende måde vil kunne ordnes lettest og hurtigst ad denne vej. Og allerede efter den gældende ordning kan alle klager kræves ført videre til forsvarsministeren. Det foreslåede klageudvalg, hvis arbejde bliver af kontrollerende eller tilsynsførende art, skal efter *mindretallets* forslag virke på forsvarsministerens vegne, men ministeren skal selv føre tilsyn med udvalgets arbejde, altså formentlig også med dets afvisning af klager, hvilket må forekomme *flertallet* at være en indviklet og omstændelig ordning.

Flertallet foreslår derfor, at de betydningsfulde forslag, om hvilke der er enighed i udvalget, gennemføres, og at man ikke på nærværende tidspunkt skrider til oprettelse af et nyt organ, hvis nødvendighed *flertallet* ikke skønner, at der efter en nøgtern bedømmelse af forholdene er ført bevis for, så længe man ikke har prøvet, hvorledes de førstnævnte forslag vil virke i praksis,

A. 5. *Militær retsplejelov § 28* er sålydende:

„Do i lov om rettens pleje §§ 746, 758, jfr. § 773, og § 774 fastsatte frister af 24 timer kan om fornødent udstrækkes til højst 3 X 24 timer”.

De nævnte paragraffer fastslår, at beslutning om beslaglæggelse, ransagning og anholdelse inden nævnte frist skal indbringes for retten.

Ungdomskommissionen har ønsket bestemmelsen ophævet ud fra den betragtning, at det med de moderne kommunikationsmidler næppe er umuligt at overholde 24 timers fristen, og at indgreb af den omhandlede art er ligeså følelige for soldater som for civile.

Bestemmelsen i militær straffelovs § 28, der har positiv hjemmel i grundlovens § 92 og er begrundet i den særlige militære retsplejeordning, har som følge af den i militær retsplejelovs § 25, sidste punktum, indeholdte regel, hvorefter beslaglæggelse og ransagning i almindelighed ikke kræver retskendelse, i praksis hovedsagelig betydning med hensyn til anholdelse.

Vel har de moderne transportmidler i nogen grad forøget muligheden for at overholde den almindelige frist, men fordelingen af forsvarrets afdelinger i forbindelse med auditorernes ringe antal, bevirker dog, at det ikke altid lader sig gøre. Eksempelvis skal nævnes, at der indenfor Jyllands 49 politikredse kun disponeres over 3 auditører, af hvilke den ene tilmed også bestrider tjenesten på hele Fyn. Endnu grellere stiller forholdet sig **for** skibe på togt, samt under krise- og krigstilstand.

At misbrug skulle finde sted er ikke påberåbt i ungdomskommissionens betænkning, og det er ej heller oplyst overfor udvalget, at dette skulle være tilfældet. Tvertimod har udvalget fået det indtryk, at der af såvel de militære myndigheder som af domstolene, der jo har let adgang til at føre kontrol, føres nøje tilsyn med, at overskridelser af 24 timers fristen ikke finder sted, hvor ikke nødvendigheden tilsiger det.

Endelig kan udvalget ikke godkende den betragtning, at indgrebet normalt er lige så føleligt for „Soldater” (her tænkes vel på værnepligtige i modsætning til de faste befalingsmænd) som for civile. Medens en anholdelse for civile, bortset fra selve frihedsberøvelsen, kan medføre mange andre ubehagelige følger, såsom tab af arbejde og for tjeneste, forrykkelse af familiens stilling etc, vil disse subsidiære ubehageligheder normalt ikke være tilstede for den værnepligtige.

Udvalget anser det herefter for nødvendigt at opretholde bestemmelsen i militær retsplejelov § 28 og må derfor fraråde ungdomskommissionens forslag.

A. 6 og 7 (Arbitrær straffemyndighed)*).

Militær retsplejelov § 50 er sålydende:

„Uden dom må en sag ikke afgøres, når den begåede forseelse

1. medfører en lovbestemt skærpelse af straffen i gentagelsestilfælde,
2. består i vold mod eller ulovlig afstraffelse af en undergiven,
3. falder ind under en straffebestemmelse, hvis mindstemål overstiger den højeste straf, der efter nedenstående § 51 kan pålægges uden dom, eller
4. sagen gælder en befalingsmand eller ligestillet, der har gjort sig skyldig i en for hans stilling usømmelig eller dermed uforenelig optræden”.

*) Jfr. pag. 12, pag. 24 (A 8), pag. 24 (A 9) og pag. 36 (B 15).

Ungdomskommissionen foreslår, at der tilføjes:

„5. ikke er indrømmet af sigtede eller iøvrigt fremkalder tvivlsspørgsmål af faktisk eller retlig art“.

Militær retsplejelov § 52 er sålydende:

„Myndighed til at pålægge undergivne straf uden dom tilkommer de i § 48, 2. stykke nævnte foresatte.

Ved kongelig anordning bestemmes udstrækningen af den disse foresatte efter deres tjenstlige grad og stilling tilkommende straffemyndighed“.

Ungdomskommissionen foreslår, at der til denne paragraf føjes:

„Straf uden dom må ikke pålægges, medmindre der er foretaget afhøring af sigtede. Ved afhøringen har den sigtede soldat eller orlogsgast ret til at møde med en af hans underafdelings talsmænd, som kan føre ordet i hans sted. Sigtede har ikke pligt til at udtale sig“.

Efter hvad der foreligger oplyst for udvalget, er det i praksis yderst sjældent, at der i arbitrært afgjorte sager af nogen betydning ikendes straf, uden at tilståelse foreligger. Det må herved erindres, at det langt overvejende antal sager, der afgøres arbitrært, er rene bagatelsager, og et absolut krav om tilståelse i disse ville efter den almindelige erfaring medføre megen unødvendig ulejlighed, hvorhos den hurtighed i afgørelsen, som er et væsentligt argument for den arbitrære straffemyndighed, ville svækkes betydeligt. Desuden ses der ikke at være nogensomhelst betænkelighed ved den eksisterende ordning, idet der jo altid er rekurs til domstolene.

Med hensyn til sager, i hvilke forseelsen „fremkalder tvivlsspørgsmål af faktisk eller retlig art“ henvises til den nugældende bestemmelse i militær retsplejelovs § 56, der er sålydende: „Enhver foresat har, forinden han bestemmer straf for en forseelse, at skaffe sig tilstrækkelig oplysning om den begåede brøde og de nærmere omstændigheder. Anser han det for rigtigst, at retslig undersøgelse finder sted, eller formener han, at den forskyldte straf ligger udenfor grænserne for hans straffemyndighed, eller finder han af anden grund betænkelighed ved selv at bestemme straffen, indmelder han sagen til vedkommende overordnede foresatte, der da tager bestemmelse i sagen“.

De i denne paragraf givne forskrifter yder — således som det også har vist sig i praksis — fuldt ud tilstrækkelig sikkerhed for, at der ikke finder arbitrær afgørelse sted i sager, som på grund af deres tvivlsomme karakter bør afgøres af domstolene.

Medens udvalget således ikke finder tilstrækkelig grundlag for at foreslå en ændring på de omhandlede punkter, er man enig i, at en afhøring af sigtede altid bør finde sted, før en sag afgøres arbitrært, og skønt man må mene, at dette allerede ligger i bestemmelsen i § 56 om at „skaffe sig tilstrækkelig oplysning etc.“, vil man finde det rimeligt at lovfæste ordningen ved en tilføjelse til § 56.

I denne forbindelse må udvalget foreslå, at forsvarsministeriet tager spørgsmålet om indførelse af afhøringsprotokoller*) op, idet indførelse af disse uvilkårligt vil medføre, at der udvises yderligere omhyggelighed og forsigtighed ved sagernes undersøgelse. At optage en bestemmelse herom i loven anses dog ikke for påkrævet, og det skal tilføjes, at man i udvalget er klar over, at en sådan ordning kun er praktisk under fredsforhold.

*) Sådanne findes iøvrigt allerede ved søværnet.

Forslaget om, at en sigtet skulle kunne møde med en talsmand, der tilmed skulle kunne fore ordet i hans sted, finder udvalget upåkrævet og lidet stemmende med almindelige retsplejeregler, og udvalget kan derfor ikke tiltræde forslaget.

At en sigtet ikke er pligtig at udtale sig følger af almindelige retsplejeregler.

A. 8 (Arbitrær straffemyndighed)*).

Militær retsplejelov § 62 er sålydende:

„Når straf er pålagt, bliver den uopholdelig at meddele den pågældende, og der gives ham, når han ønsker det, en frist af 2 X 24 timer til at erklære sig om, hvorvidt han vil forlange dom i sagen“.

Ungdomskommissionen foreslår, at „2 X 24 timer“ ændres til „6 X 24 timer“.

Efter hvad der er oplyst for udvalget, er der ikke i praksis forekommet tilfælde, i hvilke den fastsatte frist af 2 X 24 timer har vist sig at være utilstrækkelig eller at have haft uheldige konsekvenser. Hertil kommer, at udvalgets *flertal* må mene, at den hurtighed, der må kræves, for at det arbitrære straffesystem skal virke efter sin hensigt, vil lide et betydeligt afbræk, dersom en længere betænkningstid indføres.

Et *mindretal* (Poul Christiansen) finder, at hensynet til at sikre den, hvem straf er pålagt, adgang til at rådføre sig med andre, er så væsentligt, at fristen bør forlænges, dog ikke udover 6 X 24 timer ialt.

Iøvrigt er der enighed i udvalget om, at der på andre punkter er rimelighed i at søge gennemført en kodificering til fastlæggelse af forskellige regler på dette område, der allerede i almindelighed følges i praksis.

Det foreslås således udtrykkeligt fastslået, at reglen i § 62 om 2 X 24 timers betænkningstid med hensyn til at kræve sagen indbragt for domstolene efter § 61 også skal gælde med hensyn til at kræve en sag, der er afgjort af en rettergangschefen underordnet, forelagt rettergangschefen efter § 60.

Endvidere foreslås det fastslået, at reglen i § 59, stk. 2, i. f., der bestemmer, at rettergangschefen under udøvelsen af sin tilsynsmyndighed med sine undergivnes anvendelse af den arbitrære straffemyndighed ingensinde kan skærpe straffen, også skal gælde i de tilfælde, hvor sagen forelægges rettergangschefen efter begæring af den straffede i medfør af § 60.

Endelig foreslås det foreskrevet, at den, hvem straf pålægges, skal have klar meddelelse om de udveje, loven åbner ham for en fornyet prøvelse.

Udvalget skal i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at de fornødne rettelser bør foretages i teksten i lærebog for hærens menige og lærebog for orlogsgaster.

A. 9 (Arbitrær straffemyndighed)**).

Det følger af bestemmelserne i mil. rpl. §§ 50 og 51, at der intet er til hinder for at give hjemsendte arbitrær straf, og § 51 bestemmer, at der for hjemsendte kan anvendes arbitrær straf af hæfte fra 2 til 30 dage.

Ungdomskommissionen finder, at retten til arbitrært at straffe en hjemsendt er meningsløs, og foreslår den derfor ophævet ved at slette den nævnte bestemmelse i § 51 og udtrykkeligt foreskrive i § 50, at arbitrær straf ikke kan anvendes i sager, der vedrører en hjemsendt.

*) Jfr. note pag. 22. **) Se note pag. 22.

Udvalget finder, at den eksisterende ordning er et fornuftigt og naturligt supplement til det arbitrære straffesystem, og at den kun kan være til fordel for den ikke tjenstgørende, der i stedet for at få sin sag behandlet i retten efter forudgående afhøring hos politiet nu har lejlighed til oftest efter fremmøde for auditøren — at modtage den arbitrære afgørelse, hvilket ikke i den grad vækker opmærksomhed som en offentlig sag. Hertil kommer, at netop muligheden for at straffe hjemsendte arbitrært bevirker, at tilbageholdelse af hjemsendelsesberettigede anvendes meget lidt i praksis. Udvalget mener derfor, at en gennemførelse af ungdomskommissionens forslag nærmest må karakteriseres som en „bjørnetjeneste“ overfor de værnepligtige.

Derimod foreslas ordet „hjemsendte“ i § 51 erstattet med „hjemsendte og andre ikke for tiden tjenstgørende“, idet det utvivlsomt har været lovens mening, at også de sidstnævnte (f. eks. hjemkommanderede befalingsmænd og værnepligtige, der ikke er mødt efter indkaldelse) skal kunne pålægges straf uden dom, hvilket da også er praktiseret i A^{id}t omfang.

A. 10. (Velfærdssekretærer).

Ungdomskommissionen foreslår, at det pålægges de ved garnisonen ansatte velfærdssekretærer at yde soldaterne vejledning i retslige spørgsmål.

Da der ikke findes nogen lovhjemmel for ansættelse af velfærdssekretærer, finder udvalget, at det ligger udenfor dets opgave at beskæftige sig med disses virksomhed, så meget mere som de eksisterende velfærdssekretærer, efter hvad der er udvalget bekendt, beskæftiger sig med en ganske anden side af de værnepligtiges forhold, nemlig de sociale problemer, jfr. iøvrigt udvalgets forslag om udbygning af talsmandsordningen pag. 18 ff.

A. 11. (Sagsomkostninger).

Ungdomskommissionen foreslår:

„I militære straffeforhold meddeles der værnepligtige fri proces i 1. instans“.

Efter bemærkningerne pag. 44 i nævnte kommissions betænkning må der gås ud fra, at forslaget kun angår domstolenes behandling af arbitrære sager.

Udvalget er enigt i, at der kan være anledning til i nogen grad at lette omkostningsbyrden for den værnepligtige, der af rimelige grunde ønsker en arbitrær afgørelse prøvet ved domstolene, men må dog nære betænkelighed ved at indføre en generel bestemmelse, idet en sådan må befrygtes at kunne medføre misbrug af retternes tid, hvorved bemærkes, at der ikke i praksis forekommer mange frifindelser i retssager af denne art. En sådan lettelse bør ikke gøres afhængig af, at rettens afgørelse falder ud til fordel for den værnepligtige.

Udvalget skal derfor foreslå, at der til § 40 i militær retsplejelov føjes:

1. En bestemmelse om, at udgifter, der er foranlediget ved, at en sag i medfør af militær retsplejelov § 61 (nægtelse af at modtage en arbitrær straf) fordres afgjort ved dom, betragtes som udgifter foranlediget ved anke jfr. retsplejelovens § 1008, stk. 3 (således at udgifterne ikke skal udredes af tiltalte, hvis afgørelsen bliver forandret til hans fordel), og
2. at bestemmelserne i retsplejelovens § 1008, stk. 4, 2. pkt. om rettens adgang til at begrænse omkostningsansvaret kan anvendes i militære straffesager i alle tilfælde, hvor retten finder det rimeligt.

B.

Forskellige andre forslag.

B. 1. *Militær straffelov § 2.*

Denne paragraf er sålydende:

„De i denne lov for krigstid givne regler finder også anvendelse, når krigsmagten eller en del deraf er sat på krigsfod, og forsvarsministeren har offentliggjort en meddelelse om denne tilstands begyndelse”.

Der er af forsvarschefen stillet forslag om, at der til paragraffen føjes i direkte fortsættelse:

„samt — inden for de pågældendes myndighedsområde — når militære enheder på underafdelings-, skibs- (fort-) eller højere chefs befaling sættes ind mod fremmede styrker, der med fjendtlig hensigt søger at trænge **ind** på dansk højhedsområde, eller hvis de angribes uden for dansk højhedsområde”.

Begrundelsen for forslaget er nødvendigheden af, at de omhandlede regler også træder i kraft i de nævnte tilfælde, der, således som den moderne form for krigsførelse har udviklet sig, kan forudses at ville indtræffe, uden at der bliver nogen praktisk mulighed for en forudgående bekendtgørelse, eller måske endog uden at der kan tales om en egentlig krigstilstand.

Udvalget kan tiltræde det anførte synspunkt og har blot fundet det rigtigst i **sit** forslag til ændring i paragraffen at indføje, at indsættelsen af de danske styrker må ske overensstemmende med gældende forholdsordre, idet en selvbestaltet handling af den pågældende art ikke bør medføre, at de for krigstid gældende regler træder i kraft.

B. 2. *Militær straffelov § 5.*

Der er stillet forslag om, at bestemmelsen i lov nr. 43 af 15. februar 1940 om fremmede internerede militærpersoners retsstilling indarbejdes i militær straffelovs § 5.

Militær straffelovs § 5 er sålydende:

„Denne lov omfatter de til krigsmagten hørende personer, hvad enten de er fast ansatte eller midlertidig tjenstgørende. Endvidere omfattes hjemsendte af loven for så vidt angår de militære pligter, der påhviler dem, og i de første 24 timer efter hjemsendelsen tillige af §§ 47, 49 og 50”.

Lov nr. 43 af 15. februar 1940 § 1 er sålydende:

„Fremmede militærpersoner, der interneres her i riget, er under deres ophold her undergivet militær straffelov og militær retsplejelov, derunder bestemmelsen i sidstnævnte lovs § 61, 3die stykke”.

I bemærkningerne til loven af 1940 er anført:

„Militær straffelovs § 6 gør i krigstid denne lov anvendelig på krigsfanger. Derimod er ingen bestemmelse givet om lovens anvendelighed på personer af fremmed krigsmagt, der af een eller anden grund interneres her i landet. Det er i praksis antaget, således bl. a. under verdenskrigen 1914—18 ved kgl. anordning af 7. marts **1917** om anvendelse af straf uden dom på her i landet internerede fremmede krigsmænd, at sådanne internerede er undergivet danske militære love. Overensstem-

mende hermed blev straffelov for krigsmagten anvendt såvel uden som ved dom (krisret) på flere af de dengang internerede.

Man har nu overvejet, om¹, man under den nuværende krig uden særlig hjemmel bør anvende militær straffelov og militær retsplejelov på de internerede, men har dog for at fjerne enhver tvivl fundet det rigtigst at tilvejebringe lovhjemmel herfor. Det er endvidere fundet rigtigst at give disse bestemmelser som en særlig lov, for ikke efter så kort tids forløb at ændre i militær straffelov og militær retsplejelov, der er henholdsvis givet og grundigt revideret i 1937.

Når militær retsplejelov § 61, 3. stykke, er særlig fremhævet, er grunden den, at det på den ene side er i høj grad ønskeligt, navnlig hvis et større antal skulle blive interneret, at der haves en adgang til at hævde disciplinen blandt disse folk ved en hurtigt dikteret og omgående eksekveret straf, medens der på den anden side kan rejses tvivl om, hvorvidt disse folk i virkeligheden kan siges at være „i felten“, og således uden videre at falde ind under militær retsplejelov § 61, 3. stykke.

For at afskære denne tvivl er det fundet rigtigst at give en udtrykkelig bestemmelse".

Udvalget finder det rimeligst, at man i forbindelse med en revision af den militære straffe- og retsplejelov også indarbejder de ovenfor omhandlede bestemmelser om de internerede i militær straffelovs § 5, hvor de naturligt hører hjemme, og i militær retsplejelov § 61 som nyt stk. 3.

I forbindelse hermed stilles forslag om, at loven af 1940 samtidig ophæves, jfr. pag. 52.

B. 3. Militær straffelov §§ 5 og 6.

Udvalget har drøftet, hvorvidt oprettelsen af *hjemmeværnet*, jfr. lov nr. 336 af 26. juli 1948, giver anledning til at foreslå ændringer i den militære straffe- og retsplejelovgivning.

Det fremgår af hjemmeværnslovens § 1, at hjemmeværnet ikke som sådant hører til krigsmagten, og altså f. eks. ikke omfattes af militær straffelovs § 68.

Det fremgår endvidere af hjemmeværnslovens § 17, at „personer der hører til hjemmeværnet“ ikke omfattes af militær straffelov og militær retsplejelov, og dette er også udtrykkeligt fastslået i krigsministeriets bekendtgørelse af 4. november 1949 om straffesagers behandling ved hjemmeværnet.

Det bemærkes dog herved, at personer hørende til hjemmeværnet i krigstid falder ind under militær straffelovs § 6, litra a.

Derimod kan der rejses tvivl om, hvem der omfattes af udtrykket „personer der hører til hjemmeværnet“. Udvalget har herom indhentet den som bilag trykte erklæring af 23. februar 1950 (pag. 56) fra generalinspektøren for hjemmeværnet og den kommitterede ved dette. Udvalget er enig i, at de i denne erklæring under gruppe 1 opførte personer hører til hjemmeværnet, medens der indenfor udvalget er tvivl om, hvorvidt det er rigtigt, at de under grupperne 2 og 3 opførte personer ikke i nogen relation er at anse for hørende til hjemmeværnet.

Udvalget må anse det for ønskeligt, at dette spørgsmål løses, men formener, at dette bør ske ved en tilføjelse til hjemmeværnsloven, ligesom man finder det rigtigst, at spørgsmålet om adgang til anvendelse af arbitrære straffe indenfor hjemmeværnet, jfr.

underbilag til bilag VI pag. 58 o. f., betragtes som et spørgsmål om ændring i denne lovs § 17. Udvalget anser derfor disse spørgsmål for at ligge udenfor dets opgave.

Endelig bemærker udvalget, at man er gået ud fra, at den ovennævnte af hjemmevernsloven følgende ordning ikke er ændret ved bestemmelserne i § 1 og § 13, stk. 1 i lov nr. 242 af 27. maj 1950 om forsvarets ordning, hvilket formentlig må følge allerede deraf, at denne lovs § 23 intet indeholder herom.

B. 4. Militær straffelov § 17.

Militær straffelov § 17 er sålydende:

„Irettesættelse optages i dagsbefalingen eller oplæses ved mønstring“.

Det modtagne forslag går ud på, at irettesættelse også kan oplæses ved appel.

Til støtte for forslaget er anført, at den nugældende formulering har bevirket, at man i praksis har anset det for udelukket for en underafdelingschef ved hæren at anse sine undergivne med denne den mildeste form for straf, da der ikke ved hærens underafdelinger udstedes dagsbefalinger, og mønstring er en speciel sømilitær institution, nærmest svarende til appel ved hæren.

Udvalget tiltræder dette forslag.

Opmærksomheden henledes på, at § 1 i kgl. anordning af 23. juni 1937 om myndigheden til at pålægge straf uden dom ved hæren er affattet under hensyntagen til militær straffelovs § 17 og derfor bør ændres i overensstemmelse med paragraffen.

B. 5. Militær straffelov § 43.

Militær straffelovs § 43, stk. 1, er sålydende:

„Den, der i den hensigt at unddrage sig sin militære tjeneste helt eller for længere ubestemt tid, fjerner sig fra eller udebliver fra den militære afdeling, til hvilken han hører eller er indkaldt, straffes for rømning med arrest, mindst 15 dages skærpet arrest, eller med fængsel indtil 1 år, i krigstid indtil 3 år“.

Der er stillet forslag om, at der tilføjes „jfr. dog § 44, stk. 2“, idet den praktiske erfaring har vist, at der ofte foreligger forståelsesmæssig vanskelighed ved at forbinde bestemmelserne i § 43 og § 44, stk. 2.

T § 44, der omhandler anden ulovlig fraværelse end rømning, er stk. 2 sålydende:

„Efter denne bestemmelse straffes enhver, der ulovlig har fjernet sig eller er udeblevet fra sin afdeling, men selv melder sig tilbage i fredstid inden 3 dage, i krigstid inden 24 timer“.

Udvalget kan tiltræde, at en tydeliggørelse er ønskelig og stiller forslag overensstemmende hermed.

B. 6. Forældelse af strafansvar.

T den af indenrigsministeriets værnepligtsudvalg i 1952 udgivne betænkning hedder det om forældelse af strafansvaret for overtrædelse af værnepligtsloven bl. a., pag. 123:

„Med hensyn til de i § 40 omhandlede forseelser (udeblivelse fra møde efter indkaldelse) findes selve straffe hjemlen som fremhævet i de for de forskellige tjenestegrene gældende særlige love.

Under hensyn til, at en indkaldelsesordre lyder på møde til tjeneste en bestemt dag, er det usikkert, om det af domstolene vil blive anerkendt, at udeblivelse fra mødet har en sådan karakter af en fortsættelse af en ulovlig tilstand, at forældelsesløb suspenderes. Det vil derfor forekomme, at en mulighed for strafforfølgning (f. eks. fordi den værnepligtige opholder sig i udlandet) overhovedet først kommer til at foreligge på et tidspunkt, hvor forældelsesfristen er udløbet. At det i sådanne tilfælde skulle være udelukket at gennemføre en straffesag, vil i særlig grad komme til at virke uheldigt på baggrund af den i udkastets § 24, stk. 3 foreslåede regel, hvorefter indkaldelse til egentlig militærtjeneste eller tjeneste i civilforsvarskorpset ikke kan finde sted, efter at den værnepligtige er fyldt 32 år.

Man har derfor i udkastets § 43, stk. 2, stillet forslag om en regel, hvorefter forældelse med hensyn til denne overtrædelse tidligst kan begynde at løbe fra det tidspunkt, da den pågældende er mødt til tjeneste, eller pligten hertil er bortfaldet ved hans udslettelse af lægdsrullen.

De foreslåede straffebestemmelser har særlig med henblik på forældelsesspørgsmålet været drøftet med det af forsvarsministeriet nedsatte udvalg til overvejelse af forslag til ændring af militær straffelov og militær retsplejelov, der har kunnet tiltræde den af værnepligtsudvalget foreslåede formulering af de herhenhørende regler".

1 udkastet til lov om værnepligt lyder de i det foregående omhandlede paragraffer således:

§ 40.

Den, der uden lovligt forfald udebliver fra møde efter indkaldelse til tjeneste i forsvaret, straffes efter de herom i vedkommende love nærmere givne regler.

§ 43.

Stk. 2. For så vidt angår den i § 40 omhandlede overtrædelse, kan forældelsesfristen tidligst begynde at løbe fra det tidspunkt, den pågældende er mødt til tjeneste i forsvaret, eller pligten hertil er bortfaldet ved hans udslettelse af lægdsrullen.

Som det fremgår af det foran citerede udsnit af værnepligtsudvalgets betænkning, har også nærværende udvalg kunnet tiltræde den foreslåede bestemmelse om forældelse, for så vidt angår personer, der udebliver efter lovlig indkaldelse, og hvis forhold vil være at bedømme efter bestemmelserne i militær straffelovs 7. kapitel som rømning eller anden udeblivelse.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at den hidtidige domstolspraksis har været uensartet, hvorfor det skønnes påkrævet, at spørgsmålet fastlægges i loven.

Det er udvalgets opfattelse, at bestemmelse herom hører hjemme såvel i værnepligtsloven som i militær straffelov, og der stilles derfor forslag om, at en til den ovenfor gengivne § 43, stk. 2, svarende bestemmelse indføres i 7. kapitel som ny § 45 a.

Det har været omtvistet, hvorvidt forældelsesreglerne i borgerlig straffelovs § 93 og § 94 er direkte anvendelige ved overtrædelser af militær straffelov, jfr. herved dennes § 1.

Udvalget formener, at spørgsmålet må besvares bekræftende, hvilket må antages at være i overensstemmelse med gældende domspraksis.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 a tilsigter at løse dette spørgsmål.

B. 7. (Auditørkorpset). Militær retsplejelov §§ 13 og 15.

Til militær retsplejelovs §§ 13 og 15, hvori det om henholdsvis auditøren og general-auditøren hedder, at de „står udenfor den militære rækkefølge“, foreslås følgende ændrede affattelse: „ikke er indordnet i den militære rækkefølge“.

Det må formentlig erkendes, at den nuværende udtryksmåde kan give anledning til en forkert opfattelse af korpsets placering, og da den foreslåede formulering nu er anvendt i § 1, stk. 2, i lov nr. 277 af 18. juni 1951, kan udvalget tiltræde forslaget.

Efter at stillingen som auditørassistent, således som det fremgår af lov nr. 242 af 27. maj 1950 og lov nr. 277 af 18. juni 1951, nu er lovfæstet, har udvalget fundet det rettest, at der i militær retsplejelov gives en bestemmelse om auditørassistenterne og disses arbejdsområde.

Det foreslås derfor, at der som nyt stykke 3 til militær retsplejelovs § 13 føjes:

„Auditørerne bistås ved efterforskningen i militære straffesager af auditørassistenter, jfr. lov nr. 277 af 18. juni 1951 § 34. De nærmere bestemmelser for auditørassistenternes tjeneste fastsættes af forsvarsministeren“.

B. 8. (Forsvarerbeskikkelse). Militær retsplejelov § 23.

Militær retsplejelovs § 23 er sålydende:

„Til forsvarer kan sigtede vælge foruden de i lov om rettens pleje § 730, 2. stk., nævnte sagførere en tjenstgørende militærperson af vedkommende værn.

Foruden i de i fornævnte lovs § 731 nævnte tilfælde bliver offentlig forsvarer at beskikke, når sigtede undergives varetægtsfængsel, selv om han ikke er sigtet for en i den offentlige mening vanærende handling.

Som offentlig forsvarer kan foruden de i § 733 nævnte sagførere beskikkes en tjenstgørende militærperson, når sigtede fremsætter ønske derom, og den pågældende er villig til at påtage sig hvervet. Når der i medfør af § 43 nedsættes forhørsret eller domsret, og ingen er villig til at modtage beskikkelse som forsvarer, kan en officer eller ligestillet beordres dertil“.

Der er fremsat følgende forslag til paragraffen:

- a. At paragraffens 2. stykke udgår som følge af den nugældende affattelse af retsplejelovens § 731, stk. 1, litr. a.
- b. at der indsættes et nyt andet stykke af følgende indhold:
„I stedet for retsplejelovens § 731 d træder: Når tiltale er rejst i sager, der ellers påtales af statsadvokaten, eller som angår overtrædelse af militær straffelov“,
- c. samt (fra anden side) at der tilføjes som nyt stykke: „Retten kan, såfremt tiltalte samtykker heri, bestemme, at beskikkelse af forsvarer undlades“.

Retsplejelovens § 731 lyder i sin nuværende affattelse — efter at punkt a er ændret ved § 11 i lov nr. 88 af 15. marts 1939 om rettighedsfortabelse som følge af lovovertrædelser — således:

„Stk. 1. Offentlig forsvarer bliver, for så vidt sigtede ikke selv har valgt en forsvarer, eller den valgte forsvarer udebliver, at beskikke,

- a) når sigtede undergives varetægtsfængsel,
- b) når tiltale er rejst i sager, som påtales af statsadvokaten.

I det under litra a) nævnte tilfælde og i det i § 925, 3. stk., nævnte tilfælde bliver offentlig forsvarer kun at beskikke, når den sigtede (eller hans værge) begærer det. Herom skal der gives sigtede lejlighed til at udtale sig".

Punkt a lød tidligere således:

„når sigtede undergives varetægtsfængsel som sigtet for en i den offentlige mening vanærende handling og ikke tidligere for en sådan handling har været anset med straf uden at have fået æresoprejsning".

Forslaget under b) må ses på baggrund af reglen i militær retsplejelovs § 21, hvorefter de i lov om rettens pleje indeholdte bestemmelser om politisager ikke finder anvendelse på militære straffesager, idet alle disse behandles efter reglerne for sager angående forbrydelser, der påtales af statsadvokaten. Dette medfører bl. a., at der, når tiltale er rejst i en militær straffesag, altid skal beskikkes forsvarer, selv om sagen ellers — hvis den ikke var militær straffesag — skulle behandles som politisag, i hvilke der efter indholdet af retsplejelovens § 731 ikke skal beskikkes forsvarer, således som f. eks. i færdselssager. Hvor de særlige militære tjenesteforhold ikke gør sig gældende, synes der ikke at være grund til at stille tiltalte anderledes, end hvis tiltale rejses af politimesteren, og man undgår forsvarersalær, der kan føles byrdefuldt for tiltalte.

Forslaget under c) begrundes med, at det findes urimeligt at beskikke forsvarer i sager af mindre væsentlig beskaffenhed, når tiltalte ikke ønsker det. En tyverisag, der behandles som tilståelsessag efter retsplejelovens § 925, kræver ikke forsvarer, mens f. eks. ubetydelige sager efter militær straffelovs § 66 (om beruselse) eller § 67 (kvarteruorden og offentlig uorden), der ikke kan behandles som tilståelsessag, kræver det.

Hertil bemærker udvalget:

- ad a.* Som følge af den anførte ændring i retsplejelovens § 731 må reglen i militær retsplejelovs § 23, 2. stk. udgå.
- ad b.* Udvalget kan tiltræde de anførte betragtninger og henviser iøvrigt til, at der ifølge retsplejelovens § 732 altid kan beskikkes forsvarer, når retten efter sagens beskaffenhed finder det fornødent.
- ad c.* Dette forslag har udvalget derimod ikke kunnet tiltræde, allerede fordi man ikke finder det forsvarligt at unnlade forsvarerbeskikkelse i sager vedrørende overtrædelse af militær straffelov, selvom tiltalte samtykker.

Udvalget stiller herefter forslag om en ændret affattelse af paragraffens 2. stykke i overensstemmelse med det foran anførte, og om en heraf følgende formel tilføjelse til § 21.

B. 9. Militær retsplejelov § 24.

Til militær retsplejelovs § 24, hvori det om midler til en sags oplysning hedder, at de overfor militærpersoner udøves af de militære foresatte og vagthavende, er der stillet forslag om, at der tilføjes „samt af auditøren og hans medhjælpere".

Der er enighed i udvalget om, at de pågældende midler, der efter lovens bestemmelse kan anvendes f. eks. af en underkorporal, så meget mere må kunne anvendes af audi-

tøren, hvorfor det vil være rimeligt at lovfæste denne ordning. Udvalget mener dog, at den foreslåede formulering er for omfattende, og at tilføjelsen bør lyde „samt af auditøren og auditørassistenten“, hvorved bemærkes, at sidstnævntes stilling nu er lovfæstet ved forsvarslovene nr. 242 af 27. maj 1950 § 15 og nr. 277 af 18. juni 1951 § 84.

Der henvises iøvrigt til forslag ad § 13 om auditørassistenterne, jfr. pag. 30 (B. 7.).

B. 10. Militær retsplejelov § 27.

Militær retsplejelovs § 27 er sålydende:

„Når en beslaglæggelse, ransagning eller anholdelse har fundet sted uden beslutning af en ret, skal der uopholdelig ske indberetning herom med alle fornødne oplysninger til vedkommende rettergangschef, der uden ophold, så vidt muligt efter at have forhandlet med auditøren om sagen, afgør, om beslaglæggelsen eller anholdelsen skal opretholdes.“

Der er stillet forslag om, at der til paragraffen føjes:

„I påtægende tilfælde kan, når rettergangschef en er forhindret, afgørelse træffes af auditøren“.

Der er ligeledes stillet forslag om følgende formulering:

„Når en beslaglæggelse af en ret, skal der, medmindre sagens behandling varetages af auditøren, uopholdeligt ske indberetning“.

Udvalgets *flertal* foreslår:

- 1) at der efter „skal der“ indføjes „med mindre den er foretaget ved auditørens foranstaltning, efter at sagen er tilstillet ham til efterforskning, jfr. § 32, 3. stk.“, og
- 2) at der som 2. stykke tilføjes:
„Hvis rettergangschefen er forhindret, kan auditøren i påtrængende tilfælde træffe midlertidig afgørelse, der dog snarest skal forelægges rettergangschefen“.

Det under 1) nævnte forslag ma ses pa baggrund dels af udvalgets forslag om en ændret affattelse af militær retsplejelovs § 24, dels af reglen i militær retsplejelovs § 32, 4. stk., hvorefter auditøren udfører sit hverv selvstændigt.

Det under 2) nævnte forslag er begrundet i, at det undertiden, f. eks. under større samlede øvelser, kan være vanskeligt at komme i forbindelse med rettergangschefen eller hans stedfortræder i rette tid. Udvalget bemærker herved, at det ikke kan tiltræde den i Pürschels kommenterede udgave 1946 pag. 138 anførte note, hvorefter en rettergangsmyndighed kun skulle kunne overgå til stedfortræder ved fraværelse af nogen varighed, men er af den opfattelse, at der overalt, hvor loven taler om „rettergangschefen“ må forstås rettergangschefen eller hans stedfortræder.

Et *mindretal* (Poul Christiansen) ønsker ikke nogen ændring i § 27, idet han finder det rigtigt, at ansvaret alene ligger hos rettergangschefen.

B. 11. Militær retsplejelov § 32.

Til militær retsplejelovs § 32, der omhandler efterforskning, er stillet følgende ændringsforslag:

„Auditørerne er beføjet til uden henvisningsordre at efterforske alle borgerlige forbrydelser“.

I betragtning af, at den i paragraffen indeholdte regel om, at auditøren i henseende til de forhold, der skal efterforskes, er bundet ved henvisningsordren, må antages i hovedsagen at have relation til rent militære forseelser, kan udvalget tiltræde en ændring i den foreslåede retning og foreslår følgende bestemmelse indføjet i § 32:

„Auditøren kan dog uden at afvente henvisningsordre efter anmeldelse fra en underafdeling eller anden selvstændig militær enhed iværksætte efterforskning i alle tilfælde, hvor der konstateres eller opstår grundet mistanke om en på militært område begået overtrædelse af borgerlige straffelove“.

Udvalget bemærker i denne forbindelse, at auditøren omfattes af ordene i § 33, nr. 1 „de i § 32 nævnte militære myndigheder“.

B. 12. Militær retsplejelov § 38.

Til denne paragraf, der omhandler ankeadgangen, er foreslået indføjet en bestemmelse om, at anke af bødedomme på ikke over 60 kr. ikke kan finde sted, hvis sagen, såfremt den ikke var en militær straffesag, ville have været en politisag.

Udvalget er enig i det rimelige i på dette punkt at skabe overensstemmelse mellem reglerne for anke indenfor den borgerlige og den militære retspleje og foreslår indsat som nyt stk. 4:

„I sager, der ellers behandles som politisager, finder reglerne i retsplejelovens § 962 anvendelse med hensyn til anke“.

B. 13. (Militære enheder i Grønland eller i udlandet). Militær retsplejelov § 43.

Militær retsplejelovs § 43 er sålydende:

„Er et krigsskib eller flere under fælles kommando samlede krigsskibe på togt fjernede fra deres station eller udenfor danske farvande, kan der til foretagelse af forundersøgelse eller enkeltstående retshandlinger i særdeles påtrængende tilfælde, hvor en sags undersøgelse ikke kan opsættes, henholdsvis af skibschefen eller den højstkommanderende nedsættes en forhørsret. der skal bestå af en auditør, hvis en sådan haves ombord, og ellers af en af de ældste officerer som formand samt 2 andre medlemmer, hvoraf den ene så vidt muligt skal være af samme grad og tjenestestilling som den, mod hvem undersøgelsen eller den pågældende retshandling er rettet, medens den anden skal være dennes overmand.“

Kan i det sidste af de anførte tilfælde en sags påkendelse ikke opsættes til skibets eller skibenes hjemkomst, kan henholdsvis skibschefen eller den højstkommanderende nedsætte en domsret. Denne skal bestå af en auditør, hvis en sådan haves ombord, og ellers af en af de ældre officerer som formand og 4 andre dommere, hvoraf de to såvidt muligt skal være af samme grad og tjenestestilling som tiltalte, de to af højere tjenestegrad. Hvis der forud har været nedsat en forhørsret. indtrøder så vidt muligt dennes formand og medlemmer i domsretten.

Når i de her omhandlede tilfælde 2 auditører ikke haves ombord eller kan skaffes tilstede, varetages den auditøren efter § 13 påhvilende tjeneste af en dertil af rettergangschefen beordret officer eller dermed ligestillet.

Ved kongelig anordning kan fastsættes sådanne lempelser i de ellers gældende regler om retsplejen, som de særlige forhold måtte kræve.

Hvis fuldbyrdelsen af en af en ret ombord i henhold til nærværende paragrafs 2. stykke idømt straf ikke uden skade for disciplinen eller anden væsentlig ulempe kan udsættes til skibets eller domfældtes hjemkomst, kan dommen, forsåvidt det efter straffens karakter er muligt, fuldbyrdes ombord uden hensyn til, at domfældte erklærer at ville påanke dommen.

De ombord afsagte domme kan såvel af vedkommende chef som af domfældte påankes for landsretten der, hvor skibet efter sin hjemkomst tager station, af domfældte, selv om han måtte have udstået den idømte straf".

Der er rejst spørgsmål om, hvorvidt de samme regler, som her er foreskrevet i særligt tilfælde med hensyn til rettergangen på skibe, burde kunne gøres anvendelige også for militære enheder, der opholder sig i Grønland eller i udlandet, for så vidt der ikke — som med hensyn til det danske kommando i Tyskland — foreligger særlovgivning.

Det skal herved bemærkes, at omend der nu findes en særlig retsplejeordning for Grønlands vedkommende, er denne så afvigende fra den i det øvrige Danmark gældende, at der ikke synes nogen rimelig grund til at lade militære straffesager behandle efter denne. Hertil kommer, at afstandene mellem de eksisterende militære stationer og andre pladser i Grønland i mange tilfælde er så store og forbindelserne tillige så vanskelige, endog i lange perioder helt afbrudt på grund af klimatiske forhold, at det allerede af denne grund er udelukket at overholde f. eks. retsplejelovens tidsfrister. Endelig foreligger der for sådanne styrkers vedkommende ganske samme nødvendighed for en hurtig rettergang bl. a. af disciplinære grunde som for krigsskibe på tog.

Hvad endelig angår danske styrker i udlandet (herunder for eks. flyveenheder) gør de samme synspunkter sig gældende, når det ikke som ved Tysklandsstyrken drejer sig om et forhold, der er af mere permanent karakter og derfor ordnes ved særlig lov, jfr. herved lov nr. 242 af 2. juni 1947.

Da det, som loven nu er affattet, ville blive nødvendigt i påkommende tilfælde at ty til en analog anvendelse af reglerne i § 43, finder udvalget det rettest, at der i loven indføres en bestemmelse, der åbner adgang til en lignende fremgangsmåde under sådanne særlige forhold. Dette vil tillige efter udvalgets opfattelse så langt være at foretrække for i hvert enkelt tilfælde at skulle give særlove, hvis indhold alligevel måtte blive nogenlunde svarende til § 43.

Bestemmelsen foreslås indføjet i loven som en ny § 43 a med følgende ordlyd:
 „Forsvarsministeren kan — for så vidt forholdet ikke er ordnet ved særlig lov — bestemme, at reglerne i § 43 med de fornødne lempelser skal gælde for enheder af forsvaret, som er stationeret udenfor landets grænser eller i Grønland."

B. 14. (Disciplinarmidler). *Militær retsplejelov §§ 44 og 45.*

Militær retsplejelovs §§ 44 og 45 er sålydende:

§ 44.

„Som disciplinarmidler kan anvendes mundtlige tilrettevisninger, arbejde og efterovelse i en del af fritiden, fremstilling, vagt eller anden tjeneste udenfor orden,

nægtelse af visse tilladelser, der ellers tilstås, såsom landlov, tilladelse til at møde senere end befalet i kvarteret eller for kort tid at forlade garnison, lejr eller kantonmentssområde.

Tilrettevisninger, der ikke må udarte til skældsord eller andre upassende eller krænkende udladeiser, kan gives under fire øjne eller i overværelse af andre militære.

Landlov må i hvert enkelt tilfælde højst nægtes to gange og ikke ud over 14 dage og andre tilladelser kun for et bestemt tidsrum ikke udover 14 dage.

Disciplinarmidler må kun anvendes på den eller dem, der har begået forseelsen“.

§ 45.

„Disciplinarmidlerne kan, når omstændighederne taler derfor, anvendes i stedet for straf for mindre forsømmelser og forseelser.

Efterøvelse må kun benyttes til fremme af dens uddannelse, som har vist forsømmelighed eller mangel på flid i det pågældende fag.

Ved anvendelse af disciplinarmidlerne må det iagttages, at der ikke ved overanstrengelse eller på anden måde tilføjes nogen skade.

Forud for anvendelsen af et disciplinarmiddel skal det tilkendegives den pågældende, hvori det består, og hvad der er grunden til dets anvendelse“.

I ungdomskommissionens betænkning kapitel XI gås der ind for, at friheder i et vist omfang skal tilsikres de værnepligtige som en ret, således at de ikke kan fratages dem som disciplinarmidler.

Udvalget anser det for liggende udenfor dets opgave i fuld udstrækning at beskæftige sig med dette problem, men da § 44's nuværende affattelse formentlig hviler på den opfattelse, at alle friheder er fratagelige, giver det anførte dog anledning til enkelte bemærkninger og et ændringsforslag til § 44.

Indledningsvis skal bemærkes, at militære hensyn til enhver tid kan stille sig hindrende i vejen for udøvelse af friheder, hvorfor der kun kunne blive tale om, at den pågældende frihed ikke skulle kunne fratages som disciplinarmiddel.

Det skal tillige understreges, at disciplinarmidlerne, således som § 45 er affattet, alene kan anvendes, hvor der er tale om forhold, som er strafbare, i hvilken henseende navnlig militær straffelovs § 63 har praktisk betydning. I denne forbindelse henvises til forslaget til militær straffelov § 58, stk. 1, med bemærkninger foran pag. 18.

Efter den gængse opfattelse hos de militære myndigheder synes alle friheder stort set hidtil betragtet under synsvinklen: Begunstigelser. Denne betragtning står dog i skarp modstrid med muligheden for at fratage frihederne som disciplinarmiddel, idet denne mulighed må forudsætte, at de pågældende friheder ellers normalt tilkommer alle og tilstås nogenlunde regelmæssigt, jfr. også ordene i § 44, stk. 1: „der ellers tilstås“.

Det forekommer ikke urimeligt, om visse friheder ikke kan fratages som disciplinarmiddel. Enhver må overensstemmende med moderne tankegang have krav på en vis frihed, som ikke bør kunne fratages alene på grund af mindre forsømmelser og forseelser. På den anden side må det befrygtes, at mere omfattende faste regler i så henseende kan føre til, at der i praksis langt hurtigere, end dette er ønskeligt og nødvendigt, vil blive skredet til anvendelse af straf indenfor det område, hvor udvalget, ifr. bemærkningerne vedrørende straffene pag. 8, netop finder det ønskeligt at benytte disciplinarmidlerne i videst muligt omfang i stedet for straf.

Under hensyn hertil mener udvalget, at der vel kan være tale om, at enkelte friheder (f. eks. ret til at forlade kvareret i fritiden og ret til en månedlig orlov) ikke skal kunne fratages som disciplinarmiddel, men at man iøvrigt må gå frem med stor varsomhed på dette område.

Iøvrigt bør det fastslås, hvilke friheder der normalt tilkommer alle, men kan fratages som disciplinarmiddel, og hvilke der alene er at betragte som belønning for god tjeneste.

Udvalget finder dog, at hele dette spørgsmål rettelig ikke hører hjemme i loven, men bør ordnes ved en ministeriel anordning, hvorfor det foreslås, at § 44 ændres således, at opregningen af fratagelige friheder udgår og erstattes med en indføjeelse om, at friheder og tilladelser kan fratages som disciplinarmidler overensstemmende med regler herom fastsat af forsvarsministeren.

Som det fremgår af bemærkningerne til afsnittet om straffene pag. 8, er udvalget af den opfattelse, at pålæg af straf bør undgås, så længe det er forsvarligt at indskrænke sig til at bringe disciplinarmidler i anvendelse. For at tydeliggøre dette for de straffpålæggende myndigheder foreslås det, at ordet „kan“ i § 45. 1. stykke, erstattes med ordet „bør“.

B. 16. (Arbitrære straffe)*). *Militær retsplejelov § 61.*

Militær retsplejelovs § 61, 1. og 2. stykke, er sålydende:

„Stk. 1. Den, hvem straf uden dom er pålagt, kan standse straffens fuldbyrdelse ved at fordre sagen afgjort ved dom, og denne ret afskæres ikke ved, at han har forlangt og fået rettergangschefens afgørelse i sagen.

Stk. 2. Dog kan kadetter og andre unge elever i en militær skole ikke fordre en sag afgjort ved dom, når den pålagte straf ikke overskrider kvarterarrest i 30 dage eller anden arreststraf af tilsvarende størrelse“.

Til stk. 2 er foreslået:

- a) en tilføjelse om, at rettergangschefen altid kan tillade, at straffen indbringes for retten.
- b) at affattelsen ændres til: „Dog kan kadetter og andre unge elever, der ikke har opnået myndighedsalderen, og som efter ansøgning er optaget på militærets skoler, ikke fordre en sag afgjort ved dom etc.“.

Med hensyn til a) ønsker udvalget at bemærke, at rettergangschefen allerede efter gældende ret altid må kunne tillade, at sagerne indbringes for retten, hvorfor en tilføjelse herom i loven må anses for overflødig.

Til støtte for forslaget under b) er anført, at bestemmelsen nu medfører en betydelig ulighed i behandlingen af kadetter og andre unge elever, for hvilke sidste aldersgrænsen opad i praksis fastsættes til 18 år, mens kadetter, for hvem bestemmelsen ubetinget gælder, er 22 --24 år ved afgang.

Udvalget har kunnet tiltræde denne opfattelse og mener iøvrigt, at en særbestemmelse som den foreliggende i det hele ikke er velbegrundet under de nuværende forhold. Efter at cheferne for søofficersskolen og mathskolen på udvalgets forespørgsel har udtalt, at de intet har imod, at bestemmelsen ophæves, idet det ikke skønnes nødvendigt at op-

*) Jfr. note pag. 22.

retholde den af disciplinære grunde, foreslår udvalget, at paragraffens 2. stykke udgår, og at 3. stykke, der da bliver 2. stykke, omredigeres i fornødent omfang af hensyn til sammenhængen samtidig med, at der her indføres, at det samme gælder ved enheder af forsvaret, som er stationeret udenfor landets grænser eller i Grønland, idet de samme hensyn, som iøvrigt har ført til reglen i dette stykke, fuldtud gælder i disse tilfælde, jfr. herved det om de pågældende styrker under bemærkningerne pag. 34 (B. 13) til § 43 anførte. Endelig er de foran omtalte bestemmelser om fremmede her i landet internerede militærpersoners retsstilling indarbejdet i paragraffen som nyt 3. stykke.

B. 16. Militær retsplejelov § 63.

Militær retsplejelovs § 63 er sålydende:

„Enhver foresat kan eftergive, helt eller delvis, en af ham selv, rettergangschefen tillige en af hans undergivne pålagt straf, når han efter senere fremkomne oplysninger finder, at den er helt eller delvis ufortjent, eller at den vil virke hårdere end oprindelig tænkt“.

Det er foreslået, at man før „eftergive“ indfører ordene „ophæve eller“, idet det forekommer urimeligt, at en helt ufortjent straf alene kan eftergives og således stadig figurerer som en straf.

Udvalget har kunnet tiltræde denne betragtning og stiller forslag om, at ordene „at den er helt eller delvis ufortjent, eller“ udgår, og at der som nyt stykke tilføjes: „Der- som senere fremkomne oplysninger viser, at straffen er pålagt med urette, bliver straffen på tilsvarende måde at ophæve“.

C.

Forslag om ændringer som følge af ændringer i lov om rettens pleje m. v.

Udvalget har gennemgået de siden 1937 foretagne ændringer i retsplejeloven med henblik på, om disse nødvendiggør ændringer i den militære retsplejelov, og er enedes om at stille forslag om ændringer på følgende punkter:

- a. Ifølge § 11 i lov nr. 88 af 15. marts 1939 om ændret affattelse af forskellige bestemmelser i borgerlig straffelov nr. 126 af 15. april 1930 med flere love (rettighedsfortabelse som følge af lovovertrædelser) er punkt a i retsplejelovens § 731 ændret, hvilket har givet anledning til den foran pag. 31 foreslåede ophævelse af det nuværende 2. stk. i militær retsplejelovs § 23.
- b. Militær retsplejelovs § 38 om afvigelser ved anvendelsen af reglerne i lov om rettens pleje, 6. afsnit, om retsmidler mod trufne afgørelser, således som paragraffen er ændret ved lov nr. 240 af 4. juni 1947, bestemmer i punkt 4: „I §§ 962, 963, 966, 968, 973 og 985 træder forsvarsministeren i justitsministerens sted.“

Retsplejelovens § 985 var da sålydende: „Mod en kendelse af en landsret, hvorved genoptagelse er tilstået eller nægtet af en sag, der kun ifølge anke har været pådømt ved landsretten, kan kæremål ikke rejses, medmindre justitsministeren undtagelsesvis meddeler tilladelse hertil (§ 968, 3. stykke).“

Ifølge § 17 i lov nr. 113 af 15. marts 1939 om ændringer i og tilføjelser til lov om rettens pleje af 11. april 1916 (oprettelse af en særlig klageret) affattes § 985 så-

ophævet af politiet, og såfremt begæringen ikke iraødekommers, kan spørgsmålet af vidnet begæres forelagt retten i overensstemmelse med reglerne i 1. stykke.

Stk. 3. Overtrædelse af pålægget straffes med bøde eller hæfte“.

Udvalget anser det for at være af betydning, at det i § 194 a omtalte pålæg til et vidne også kan gives, når de fornævnte i militær retsplejelovs § 8 omhandlede hensyn gør det ønskeligt, samt at det også kan gives af vedkommende militære myndighed, og stiller forslag herom ved indføjelse af en ny § 16 c i militær retsplejelov af dette indhold.

- e. Ved samme lov er der sket ændringer i retsplejelovens § 784 om behandlingen af vare-tægtsfanger, idet de beføjelser med hensyn til at tillade besøg og brevveksling, som tidligere var tillagt rettens formand, nu i et vist omfang er henlagt til politimesteren eller politiet.

Den myndighed, der i denne henseende indenfor den militære retspleje nærmest svarer til politimesteren (politiet) er auditøren, og udvalget foreslår derfor i militær retsplejelovs § 30, 2. stykke, der har hensyn til retsplejelovens § 784, indføjlet en bestemmelse om, at auditøren på de nævnte områder træder i stedet for politimesteren (politiet).

- f. Ved lov nr. 240 af 30. maj 1941 om ændringer i og tilføjelser til lov om rettens pleje af 11. april 1916 indføjles som nyt 2. stykke til § 41, der handler om, i hvilke tilfælde der kan forlanges udskrift af retsbøgerne: „Såfremt hensynet til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller særlige hensyn til disse iøvrigt gør det betænkeligt at meddele udskrift som foran anført, kan udskrift — helt eller delvis — nægtes. Det samme gælder, såfremt det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde“.

Udvalget finder, at de foran nævnte i militær retsplejelovs § 8 omhandlede hensyn også bør kunne medføre nægtelse af udskrift, og stiller forslag herom i form af en tilføjelse til militær retsplejelovs § 16 a.

III.

Udvalgets udkast til lov om ændringer i militær straffelov.

1. afsnit.

§ 1.

1 lov nr. 114 af 7. maj 1937 (militær straffelov) sker følgende ændringer:

Til § 2.

Som nyt 2. punktum tilføjes:

Det samme gælder — indenfor de pågældendes myndighedsområde når militære enheder overensstemmende med gældende forholdsordre på underafdelings-, skibs- (fort-) eller højere chefs ordre sættes ind mod fremmede styrker, der med fjendtlig hensigt søger at trænge ind på dansk høj hedsområde, eller når de angribes uden for dansk høj hedsområde.

Tilføjjelsen skyldes ønsket om, at krigstidsreglerne skal gælde også i tilfælde, hvor krigstilstand ikke har kunnet konstateres og meddeles forud.

Se iøvrigt foran pag. 26.

Til § 5.

Som nyt 3. punktum tilføjes:

Endelig omfatter loven fremmede her i landet internerede militærpersoner.

Om begrundelsen se foran pag. 26.

§ 15 a.

Efter § 15 indføjes som ny § 15 a:

Strafansvar for overtrædelse af nærværende lov forældes i overensstemmelse med den i borgerlig straffelovs § 92, nr. 3, 1. punktum fastsatte regel.

Om begrundelsen se foran pag. 28. samt bemærkningerne til § 45 a.

Til § 16.

Paragraffen affattes således:

Efter denne lov anvendes følgende straffe:

Irettesættelse,

Kvarterarrest,

Vagtarrest,

Fængsel,

samt i krigstid: livsstraf.

Ordene „skærpet arrest" og „streng arrest" udgår, da disse straf arter foreslås ophævet, jfr. foran pag. 7 o. f.

Til § 17.

Paragraffen affattes således:

Irettesættelse optages i dagsbefalingen eller oplæses ved appel eller mønstring. Den kan anvendes for mindre forseelser i stedet for en kortere straf af arrest.

Til § 18.

Tallet „30“ ændres til: „60“.

Til § 19.

1. stykke affattes således:

Vagtarrest ikendes fra 2 til 60 dage. På befalingsmænd kan denne straf dog i tilfælde, hvor ved siden af arrest tillige fængsel er foreskrevet, og ved omsætning af straf, anvendes i indtil 6 måneder.

3. stykke affattes således:

Vagtarrest udstås så vidt muligt i enrum, og vagtarrestanter må kun hensættes sammen med vagtarrestanter af samme grad. De er pligtige efter ordre at udføre passende arbejde, men har ikke krav på beskæftigelse. Ladning er tilladt i begrænset omfang efter regler fastsat ved kgl. anordning.

Til § 20.

Paragraffen udgår.

Til § 21.

Paragraffen udgår.

§ 23 a.

Efter § 23 indføjes som ny § 23 a.:

Det bestemmes ved kgl. anordning, i hvilket omfang der under afsoning af frihedsstraf, bortset fra kvarterarrest, skal finde lønafkorting sted.

Til § 26.

I 1. stykke, 1. punktum udgår ordene „eller fængsel“, og ordet „arreststraf“ ændres til: „vagtarrest“.

Ordene „appel eller“ er indføjet af praktiske grunde.

Om begrundelsen se foran pag. 28.

Som følge af ændringen i § 16 er ordene „kvarter- eller vagtarrest“ erstattet med „arrest“.

Kvarterarrest foreslås at kunne ikendes i indtil 60 dage i stedet for som nu kun indtil 30 dage.

Om begrundelsen se foran pag. 11.

Den særlige bestemmelse om at vagtarrest kan anvendes på befalingsmænd i indtil 60 dage foreslås udvidet til en almindelig regel.

Om de foreslåede ændringer henvises til bemærkningerne foran pag. 9 o. f.

Strafarten skærpet arrest foreslås ophevet, jfr. foran pag. 7.

Strafarten streng arrest foreslås ophevet, jfr. foran pag. 7.

Om begrundelsen se foran pag. 10 o. f.

Den nugældende adgang til at omsætte hæftestraf til vagtarrest, jfr. § 29 nr. I, foreslås opretholdt. Derimod bør der,

I 2. stykke, 1. punktum udgår ordene „eller fængsel“, og ordene „en arreststraf“ ændres til: „vagarrest“. 2. punktum erstattes af følgende: „Sådan bestemmelse om udsættelse kan også træffes, når straf af fængsel er fastsat inden tjenestens begyndelse, og når straf af hæfte eller straf af fængsel for overtrædelse af andre love end denne lov er fastsat under tjenesten.

Til § 27.

1. stykke affattes således:

Skal nogen, der ikke forretter militærtjeneste, straffes for overtrædelse af denne lov, kan arreststraf omsættes til hæfte. I stedet for kvarterarrest eller en mindre straf af vagtarrest kan bøde til statskassen anvendes, ligesom bøde i det hele kan anvendes i tilfælde, hvor det skønnes, at straffens fuldbyrdelse burde være udsat, såfremt den pågældende havde været tjenstgørende. Endvidere kan bøde anvendes overfor tjenstgørende i tilfælde, hvor den resterende del af tjenestetiden er så kortvarig, at den ved anvendelsen af bestemmelsen i § 33 ikke findes at kunne udgøre en passende prøvetid.

I 2. stykke ændres ordet: „arreststraf“ til: „straf af vagtarrest“ og ordene „en borgerlig frihedsstraf“ til: „hæfte“.

Til § 28.

Paragraffen affattes således:

Imellem nedenstående straffe består følgende forhold:

- 1) Kvarterarrest i 3 dage regnes lige med 1 dags vagtarrest.
- 2) 2 dages fængsel regnes lige med 3 dages vagtarrest.
- 3) vagtarrest og hæfte regnes lige.

Til § 29.

Paragraffen affattes således:

Ved omsætning af straf bliver, idet bestemmelserne i § 28 anvendes, følgende at iagttage:

når skærpet arrest og streng arrest bortfalder, ikke være adgang til at omsætte straf af fængsel til en arreststraf, allerede fordi dette ville medføre en A'æsentlig foryngelse af straffetiden.

I overensstemmelse hermed stilles der ændringsforslag til paragraffen.

Den sidste del af første stykke fra ordet „ligesom“ er nyt.

Om begrundelsen se foran pag. 13.

Det bemærkes herved, at ikke udstået kvarterarrest ifølge § 18 bortfalder ved tjenestens ophør.

Ændringen i 2. stykke skyldes de nye regler om straffene.

De hidtidige numre 2, 3 og 4 udgår som følge af ændringen i § 16.

De foreslåede nr. 2 og 3 er enslydende med de hidtidige nr. 4 og 5.

Om begrundelsen for bevaring af omsætningsforholdet se foran pag. 9.

Omsætningsreglerne i denne paragraf er ændret som følge af ændringen i § 16.

Se iøvrigt bemærkninger til § 26.

- 1) Hæfte omsættes til vagtarrest.
- 2) Kvarterarrest og vagtarrest omsættes til hæfte. Det i borgerlig straffelov § 44 fastsatte mindstemål er herved ikke bindende.

Til § 30.

Ordene „skærpet og streng arrest til fængsel jfr. dog § 32, stk. 3" udgår.

Ændringen skyldes ændringen i § 16.

Til § 31.

2. stykke, 1. punktum affattes således: Har en værnepligtig i sin første samlede uddannelsestid udstået frihedsstraf, strengere end kvarterarrest, i tilsammen mindst 10 dage uden derfor at blive hjemsendt, forlænges hans tjenestetid med et tilsvarende tidsrum.

Ændringen skyldes ændringen i § 16.

Til § 32.

I 3. stykke ændres ordet „arrest" til: „fængsel i 4 måneder".

Forslaget tilsigter — også efter afskaffelsen af skærpet og streng arrest — at opretholde den i § 33 stk. 3 udvidede adgang til at lade det have sit forblivende ved udsættelsen af den første straf, idet 4 måneders fængsel svarer til 30 dages streng arrest.

Til § 33.

Som nyt 5. stykke indføres:

Om anvendelse i visse tilfælde af bøde i stedet for betinget straf, jfr. § 27, 1. stykke.

Om begrundelsen se foran pag. 13.

Til § 42.

Ordene „arrest ikke under 15 dages skærpet arrest" ændres til: „ikke under 15 dages vagtarrest".

Forslaget er en følge af ændringen i § 16.

Til § 43.

1. stykke affattes således:

Den, der i den hensigt at unddrage sig sin militære tjeneste helt eller for længere ubestemt tid, fjerner sig fra eller udebliver fra den militære afdeling, til hvilken han hører eller er indkaldt, straffes for rømning, jfr. dog herved § 44, stykke 2, med mindst 15 dages vagtarrest eller med fængsel indtil 1 år, i krigstid indtil 3 år.

Ordene „jfr. dog herved § 44, stykke 2" er en formel ændring, der foreslås, fordi man i praksis undertiden har overset bestemmelsen i § 44, stk. 2, jfr. pag. 28.

Ændringen i strafferammen er en følge af ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

§ 45 a.

Efter § 45 indføjes som ny § 45 a:

For så vidt angår de i §§ 43—45 omhandlede forhold kan forældelsesfristen tidligst begynde at løbe fra det tidspunkt, den pågældende er mødt til tjeneste i forsvaret, eller pligten hertil er bortfaldet ved hans udslettelse af lægdsrullen.

Om begrundelsen se foran pag. 28 samt bemærkningerne til § 15 a.

Til § 47.

I 1. punktum tilføjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 49.

I 1. stykke ændres ordene „arrest, ikke under 10 dages skærpet arrest“ til: „ikke under 10 dages vagtarrest“.

Forslaget skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 50.

I 1. stykkes 2. punktum ændres ordene „skærpet arrest“ til: „vagarrest“.

Forslaget skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 53.

Til paragraffen føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 54.

Paragraffen affattes således:

Den, som for højere foresat fremfører en bevidst grundløs klage over en foresat eller overmand, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

Ordene „uden rimelig grund“ udgår og i stedet indføjes: „en bevidst grundløs“.

Om begrundelsen se foran pag. 17 o. f. Ændringen i strafferammen sk vides aldringen i § 16.

Til § 56.

Til paragraffen føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 57.

I 2. punktum ændres tallet: „15“ til „10“.

Ændringen er foreslået for at opretholde en forskel mellem straf mini mum i §§ 50 og 57.

Til § 58.

Paragraffen affattes således:

Den, som anvender de foreskrevne disciplinarmidler i tilfælde, hvor der ikke er hjemmel dertil, straffes med arrest eller fængsel i indtil 4 måneder.

Om begrundelsen se foran pag. 18.

På samme måde straffes den, som gennem uligelig behandling, såsom unødigt besværliggørelse af tjenesten, forfølger en undergiven, samt den, der undertrykker en klage.

Ved uligelig behandling betragtes det som en skærpende omstændighed, at den finder sted i anledning af en fremsat klage.

§ 58 a.

Som ny § 58 a indføres efter § 58:

Den, der giver en undermand urigtig oplysning om gældende klageregler, straffes med arrest.

Om begrundelsen se pag. 18.

Til § 59.

Til paragraffen føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen er en følge af ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 63.

Til 1. stykke føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen er en følge af ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 65.

1. stykke affattes således:

Vagtforseelser straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder. Under skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i 1 år.

Forslaget er en følge af ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

I 2. stykke ændres ordene „skærpet arrest“ til: „vagt-arrest“.

Til § 66.

Til paragraffen føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 67.

Til paragraffen føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 68.

Til paragraffen føjes efter ordet „arrest“: „eller med fængsel i indtil 4 måneder“.

Tilføjjelsen skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

Til § 69.

Paragraffen affattes således:

Kvarterarrestant, der bryder arresten, straffes med vagtarrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

Forslaget skyldes ændringen i § 16, jfr. foran pag. 40.

2. afsnit.

Forsvarsministeren bemyndiges til at lade lov nr. 114 af 7. maj 1937 (militær straffelov) optrykke og bekendtgøre med de ændringer og tilføjelser, som er en følge af nærværende lov.

§ 3.

Denne lov træder i kraft — •— •—

IV.

Udvalgets udkast til lov om ændringer i militær retsplejelov.

1. afsnit.

§ 1.

I lov nr. 542 af 4. oktober 1919 om j retsplejen ved hæren og søværnet, jfr. be- j kendtgørelse nr. 214 af 12. maj 1937 (mili- j tær retsplejelov) sker følgende ændringer:

Til § 5.

Som nyt 2. stykke indsættes:

Når der skal træffes afgørelse af, om dørene skal lukkes under den forhandling, som går forud for afsigelse af kendelse med hensyn til spørgsmålet, om forhandlingen skal foregå for lukkede døre, jfr. § 30, 1. stykke i lov om rettens pleje, skal rettens formand tillige have opmærksomheden henvendt på det i nærværende paragrafs 1. stykke nævnte hensyn.

I paragraffens nuværende 2. stykke, der herefter bliver 3. stykke, ændres „1. stykke“ til: „1. og 2. stykke“.

Tilføjjelsen skyldes tildels ændring i retsplejeloven, jfr. foran pag. 38.

Til § 13.

I 1. stykke ændres ordene „står udenfor“ til: „ikke er indordnet i“.

Den hidtidige formulering „står udenfor“ er foreslået ændret til „ikke er indordnet i“ af begrebsmæssige grunde.

Som nyt 3. stykke indføjjes:

Auditørerne bistås ved efterforskningen i straffesager af auditørassistenter, jfr. lov nr. 277 af 18. juni 1931 § 34. De nærmere regler for auditørassistenternes virksomhed fastsættes af forsvarsministeren.

Da denne ordning nu er lovfæstet, findes det rimeligt at optage en bestemmelse herom også i denne lov.

Om begrundelsen se foran pag. 30.

Til § 15.

I 1. stykke, 1. punktum ændres ordene: „står udenfor“ til: „ikke er indordnet i“.

Ændringen svarer til den i § 13 foreslåede.

Til § 16 a,

Paragraffen affattes således:

foruden i de tilfælde, som omhandlede i § 11, 2. stykke i lov om rettens pleje, kan udskrift nægtes, når det i nærværende lovs § 5, 1. stykke nævnte hensyn gør det betænkeligt at meddele udskrift.

I § 11, 1. og 5. stykke træder forsvarsministeren i justitsministerens sted, og rettergangsehefen i politimesterens sted.

Forslaget skyldes ændring i retsplejeloven, jfr. foran pag. 38.

§ 16 c.

Som ny § 16 c indsættes efter § 16 b:

Det i § 191 a i lov om retspleje omhandlede påbud til et vidne kan foruden i de i paragraffen nævnte tilfælde også gives, når det i nærværende lovs § 8, 1. stykke nævnte hensyn gør det ønskeligt, og kan tillige omfatte, hvad vidnet er blevet afhørt om af militære myndigheder. Såfremt forklaringen er afgivet til en sådan, meddeles pålæget skriftlig af vedkommende myndighed.

Den skyldes ændring i retsplejeloven, jfr. foran pag. 38.

Til § 21.

Til paragraffen føjes efter „statsadvokaten“: „jfr. dog § 23, 2. stykke, og § 38 nr. 1“.

Jfr. bemærkningerne til § 23, 2. stykke og til § 38.

Til § 23.

Paragraffens 2. stykke affattes således:

I stedet for fornævnte lovs § 731, stk. 1, d, træder: „Når tiltale er rejst i sager, der skulle påtales af statsadvokaten, hvis de ikke var militære straffesager, eller som angår overtrædelse af militær straffelov“.

Reglen i det nuværende 2. stykke er blevet overflødig ved ændring i retsplejeloven. Den foreslåede regel er ny.

Om begrundelsen for denne se pag. 30.

Til § 24.

Til paragraffen føjes efter ordet „vagt-havende“: „samt af auditøren og auditor-assistenten“.

Om begrundelsen, se foran pag. 31.

Til § 27.

Paragraffen affattes således:

Når en beslaglæggelse, ransagning eller anholdelse har fundet sted uden beslutning af en ret, skal der, med mindre den er foretaget ved auditørens foranstaltning, efter at sagen er tilstillet ham til efterforskning,

Ordene „med mindre“ den er foretaget ved auditørens foranstaltning, efter at sagen er tilstillet ham til efterforskning, jfr. § 32, 3. stykke.“ og hele stykke 2 er indføjede.

|fr. § 32, 3. stykke, uopholdelig ske indberetning herom med alle fornødne oplysninger til vedkommende rettergangschef, der uden ophold, så vidt muligt efter at have forb.an.dlet med auditøren om sagen, afgør, om beslaglæggelsen eller anholdelsen skal opretholdes.

Hvis rettergangsehefen er forhindret, kan auditøren i påtrængende tilfælde træffe midlertidig afgørelse, der dog snarest mulige skal forelægges rettergangsehefen.

Til § 30.

Paragraffens 2. stykke affattes således:

Ved anvendelsen af bestemmelserne i § 784 træder auditøren i stedet for politimesteren (politiet), og for så vidt militære fængsler angår, den militære myndighed, under hvilket fængslet står, i stedet for fængselsforstandereus foresatte.

Om begrundelsen se foran pag. 32.

Reglen om, at auditøren, træder i stedet for politimesteren (politiet) er ny og skyldes ændring i retsplejeloven, jfr. foran pag. 39.

Til § 32.

I 1. stykke tilføjes som nyt 2. punktum:

„Auditøren kan dog uden at afvente henvisningsordre efter anmeldelse fra en underafdeling eller anden selvstændig militær enhed iværksætte efterforskning i alle tilfælde, hvor der konstateres eller opstår grundet mistanke om en på militært område begået overtrædelse af borgerlige straffelove“.

Om begrundelsen se foran pag. 33.

Til § 38

saledes som ændret ved lov nr. 240 af 1. juni 1947.

Søm nyt nr. 4 indføjes:

„I sager, der ellers behandles som politisager, finder reglerne i lov om rettens pleje § 962 anvendelse med hensyn til anke“.

Det nuværende nr. 4, der derefter bliver nr. 5, affattes således:

„I §§ 962, 963, 966, 968 og 973 træder forsvarsministeren i justitsministerens sted og i § 976 i rigsadvokatens sted“.

Om begrundelsen se foran pag. 33 og pag. 38.

Til § 40.

1. stykke affattes således:

Ved anvendelsen af reglerne i lov om rettens pleje kap. 91 om sagsomkostninger gælder følgende særlige bestemmelser:

- 1) Udgifter, der er foranlediget ved, at en sag i medfør af nærværende lovs § (~~§~~ fordres afgjort ved dom, betragtes som udgifter foranlediget ved anke, jfr. § 1008, 3. stykke.
- 2) Den i § 1008, 4. stykke, 2. punktum, omhandlede begrænsning af omkostningsansvaret kan ske i alle tilfælde, hvor retten rinder det rimeligt.
- 3) I § 1008, sidste stykke, træder audi-
loren i stedet for statsadvokaten.
- 4) I § 1011, sidste stykke, ændres „stats-
advokatens eller politimesterens" til „på-
talemyndighedens".

§ 43 a.

Efter § 43 indføres som ny § 43 a:

Forsvarsministeren kan for så vidt forholdet ikke er ordnet ved særlig lov bestemme, at reglerne i § 43 med de fornødne lempelser skal gælde for enheder af forsvaret, som er stationeret udenfor landets grænser eller i Grønland.

Til § 44.

1. stykke affattes således:

Som disciplinarmidler kan anvendes mundtlige tilrettevisninger, arbejde og efter-
ovelse i en del af fritiden, fremstilling, vagt eller anden tjeneste udenfor orden, samt efter regler fastsat af forsvarsministeren — nægtelse af visse friheder og tilladelser.

Til § 45.

I 1. stykke ændres ordet „kan" til: „bør".

Til § 51.

1. stykke affattes således:

Følgende straffe kan pålægges uden dom:
Irettesættelse,
Kvarterarrest,

Nr. 1 og 2 er nye bestemmelser, medens ur. 3 og 4 er enslydende med de nuværende nr. 1 og 2.

Om begrundelsen se foran pag. 25.

Den foreslåede nyordning skyldes praktiske hensyn.

Om begrundelsen se foran pag. 33.

Den hidtidige angivelse af, hvilke friheder etc., der kunne fratages som disciplinarmidler, er udgået, og i stedet henvises til, hvad der fastsættes herom.

Om begrundelsen se foran pag. 35.

Om begrundelsen se foran pag. 36.

Ordene „skærpet arrest indtil 15 dage, streng arrest indtil 10 dage" er udgået som følge af ændringen i militær straffe-

Vagtarrest indtil 60 dage,

Bøder indtil 300 kr.

For hjemsendte og andre ikke for tiden tjenstgørende kan yderligere anvendes straf af hæfte fra 2 til 60 dage.

Som nyt 3. stykke indføjes:

Frihedsstraf af mere end 30 dages varighed må dog ikke pålægges, uden at rettergangschefen så vidt det er muligt har forhandlet med auditøren derom.

Til § 56.

I 1. punktum indføjes efter ordet „forseelse“: „at påse, at afhøring af den sigtede har fundet sted og iøvrigt“.

Til § 60.

Paragraffen affattes således:

Den, hvem straf er pålagt af en rettergangschefen underordnet, kan senest 2 X 24 timer efter at have modtaget meddelelse om straffen fordre sagen forelagt rettergangschefen til afgørelse og derved standse straffens fuldbyrdelse. Herved finder bestemmelsen i § 59, 2. stykke, anvendelse.

Til § 61.

I 1. stykke indføjes efter ordet „ved“: „inden 2 / 24 timer efter at have fået meddelelse om straffen“.

2. stykke udgår.

3. stykke, der da bliver 2. stykke, affattes således:

Dog kan den, hvem straf overensstemmende med foranstående regler er ikendt uden dom i felten eller i krigsskib på togt samt ved enheder af forsvaret, som er stationeret udenfor landets grænser eller i Grønland, ikke fordre sagen afgjort ved dom og derved hindre straffens fuldbyrdelse, med mindre det drejer sig om straffe, der er pålagt faste befalingsmænd og dermed ligestillede i fredstid.

Som nyt 3. stykke indføjes:

Ej heller kan fremmede her i landet

lovs § 16, og maksimumsgrænsen for vagtarrest er som følge heraf, ligesom det er sket for hæfte, hævet fra 30 til 60 dage.

Ordene „og andre ikke for tiden tjenstgørende“ er indføjlet i 1. stykke.

Indføjjelsen af 3. stykke skyldes ønsket om i det omhandlede tilfælde at sikre juridisk bedømmelse.

Om begrundelserne se foran pag. 24 og pag. 12.

Om begrundelsen se foran pag. 23 o. f.

Ved tilføjjelsen vedrørende fristen og henvisningen til § 59, 2. stykke er den hidtil fulgte praksis lovfæstet.

Om begrundelsen se foran pag. 24.

Om begrundelsen se foran pag. 36.

Om begrundelsen se pag. 27.

internerede militærpersoner undslå sig for at modtage en dem efter de gældende regler uden dom pålagt straf.

Til § 62.

Paragraffen affattes således:

Når straf er pålagt, bliver der uopholdeligt at give den pågældende meddelelse herom og om de ham i følge §§ 60 og (il tilkommende beføjelser.

Til § 63.

Paragraffen affattes således:

Knivver foresat kan eftergive, helt eller delvis, en af ham selv, rettergangschefen tillige en af hans undergivne pålagt straf, når han efter senere fremkomne oplysninger finder, at den vil virke hårdere end oprindelig tænkt.

Dersom senere fremkomne oplysninger viser, at straffen er pålagt med urette, bliver straffen på tilsvarende måde at ophæve.

Der er ved den foreslåede ændring taget hensyn til ønsket om, at den, hvem straf er pålagt, får omgående og klar besked om sin stilling.

Se iøvrigt foran pag. 24.

Ordene „at den er helt eller delvis ufortjent, eller“ er udgået og erstattet af det nye 2. stykke.

Om begrundelsen se foran pau. 37.

2. afsnit.

§ 2

Forsvarsministeren bemyndiges til at lade militær retsplejelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 211 af 12. maj 1937, optrykke og bekendtgøre med de ændringer og tilføjelser, som er en følge af nærværende lov samt lov nr. 120 af (i. oktober 1941 og lov nr. 240 af 4. juni 1947.

Denne lov træder i kraft

Fra lovens ikrafttræden ophæves lov nr. 43 af 15. februar 1940 om internerede fremmede militærpersoners retsstilling.

Om begrundelsen se pag. 26 og 27

V.

Sundhedsstyrelsens erklæring.

På sundhedsstyrelsens foranledning har statens praktisksundhedsmæssige undersøgelser bearbejdet materialet, der ialt omfattede 42 mand, som var idømt streng arrest, [af disse måtte dog udgå på grund af hospitalsindlæggelse.

Kor de 11 mands vedkommende fordelte straffeperioden sig således:

7	mand streng arrest i 5 dage eller derunder,
26	i 6-10 dage,
5	i 13-15 dage.
3	i 20 dage.

Af oversigtstabellerne fremgår, at kun 2 mand har hensiddet i streng arrest i under 5 dage; dette er for lidt til, at udtale sig om virkningen på personens vægt, ernæringsoptagelse m. v. Derimod har 5 personer hensiddet i streng arrest i 5 dage.

For at udvide materialet har man forøget denne gruppe med resultaterne af undersøgelserne for den første 5 dages periode for alle de arrestanter, som havde hensiddet i en fuld 10 dages periode, ialt kommer materialet derved til at omfatte 11 personer, der har hensiddet i en 5 dages periode.

Det gennemsnitlige væggtab på disse personer var ca. 1 kg, men med en betydelig spredning, således at en person slet ikke tabte i vægt, medens det højeste væggtab var 3 kg, hvilket var tilfældet for 2 personer. Den gennemsnitlige tilførsel pr. dag pro persona var 1 831 kalorier, men svarende til det stærkt varierende væggtab var der også her en betydelig forskel i kalorieoptagelsen. Ved det største væggtab optoges kun daglig 465 resp. 905 kalorier pro persona pr. dag. Det normale behov for en mand på 70 kg med stillestående arbejde anslås ifølge U. S. National Research Council 1948 til 2 400 kalorier pr. dag. I gennemsnit dækkes dette behov ved indtagelse af ca. 600 g brød, ca. 75 g kartofler og ca. 250 g mælk.

Af talteilen ses, at 20 mand har hensiddet fra 6-10 dage. I denne periode har de haft et gennemsnitligt væggtab på 2 kg, således at det største væggtab har været 4,5 kg. 11 personer har dog taget på i vægt hver 1 kg, og en enkelt har ingen vægtvariation udvist. Den gennemsnitlige tilførsel pr. dag var ca. 1 500 kalorier pr. dag, men atter her med en stor spredning, således at det fulde kaloriebehov (ca. 2 400 kalorier) kun er dækket i 7 af 26 tilfælde. 18 af de 20 tilfælde var den daglige kaloritilførsel halvdelen eller derunder af det anslåede daglige behov. Konsumet for personer i denne gruppe var for kartoflers og mælks vedkommende det samme som for personerne i den første 5 dages periode, men brødkonsumet var lavere, kun 560 g.

5 personer var idømt streng arrest i 13—15 dage; deres gennemsnitlige vægttab var ea. 1 kg. 3 have nærnest uændret vægt +0,5 kg, de 2 andre tabte henholdsvis 2 og 3 kg. Den gennemsnitlige tilførsel pr. dag pro persona var ca. 2 000 kalorier, men dette højere tal fremkommer ved, at den ene person som tog $\frac{1}{2}$ kg på fik tilført ca. 2 950 kalorier. 1 af arrestanterne havde en tilførsel, der var under halvdelen af dagsbehovet.

I 20 dage hensad kun 3 personer, og materialet er derfor for lille til, at det kan tillægges nogen afgørende betydning. 1 af de omhandlede tabte dog 4 kg i vægt. Hans indtagelse af 2 500 kalorier i gennemsnit pr. dag var ikke tilstrækkeligt til at vedligeholde hans kaloriebehov, hvilket skyldtes hans størrelse (182 cm/84 kg).

De 3 personer, der hensad i 20 dage, havde et betydeligt større konsum end de øvrige undersøgte, således pr. dag i gennemsnit 772 g brød, 115 g kartofler og 367 g mælk.

Efter reglementet skal hver fange i perioder med streng arrest dagligt kunne få 1 000 g brod, salt og vand samt desuden dagligt skiftevis enten $\frac{1}{2}$ l sødmælk eller 150 g kogte kartofler.

Som resumé af undersøgelserne kan man herefter udtale, at kun G af fangerne har kunnet spise de brødmængder, der er stillet til rådighed, langt de fleste har haft et betydeligt lavere brødkonsum, således at dette gennemsnitligt pr. dag har ligget mellem 550 og 770 g. Derimod har konsumet af kartofler gennemsnitligt pr. dag været højere end forudsat i reglementet. Efter dette skulle det hveranden dag være 150 g, d. v. s. hver dag ca. 75 g. Dette kvantum er også indtaget i gennemsnit pr. dag af fanger, der har haft streng arrest indtil 10 dage, men for fanger der har hensiddet i længere tid har konsumet været 100 g eller derover pr. dag.

Efter reglementet skulle det gennemsnitlige konsum af mælk være 250 g svarende til $\frac{1}{2}$ l hveranden dag; dette svarer også til et konstateret gennemsnitligt konsum, for fanger, der har hensiddet under 10 dage, men for fanger, der har hensiddet over denne tid, er konsumet betydeligt større, over 300 til 350 g i gennemsnit.

Det foreliggende materiale viser, at streng arrest medfører et stærkt indgreb i de pågældende personers ernæring, således at end ikke en så elementær ting som det daglige kaloriebehov kan dækkes. Sundhedsstyrelsen skal derfor ikke undlade at udtrykke sin store betænkelighed ved straffeforanstillinger, der griber ind på det ernæringsmæssige område, særlig når dette strækker sig udover ganske få dage.

Alan finder ikke, at man i dag har fornødent kendskab til i løbet af hvor kort tid, der kan ske en nedsættelse af den menneskelige organismes resistens på grund af utilstrækkelig og uhensigtsmæssig ernæring, ligesom man ikke har fornødent kendskab til, hvor længe virkningen af en sådan på grund af mangler ved ernæringen fremkaldt resistensnedsættelse måtte kunne vare. Sundhedsstyrelsen finder imidlertid anledning til at påpege, at personer i alderen fra 20-30 år er særlig modtagelige for tuberkulose, og at det tyder på, at ernæringen er af særlig betydning med hensyn til at forøge resistensen mod denne sygdom. Under hensyn til at soldaterlivet iøvrigt på flere områder må antages at begunstige smitterisikoen ikke alene for tuberkulosens, men også for andre smitsomme sygdommes vedkommende, må man nære stor betænkelighed ved enhver foranstaltning, som må antages at kunne virke resistensnedsættende på de unge mennesker.

Såfremt tvingende militære grunde derfor ikke gør det nødvendigt at bibeholde den nuværende straffeform, bør denne efter sundhedsstyrelsens mening afskaffes. Den bør i hvert fald kun bruges efter omhyggelig forudgående lægeundersøgelser af de pågældende, ligesom de pågældende bør holdes under nøje lægelig observation i straffeperioden og nogen

tid efter denne. Det nuværende reglements mellemfrisdage bør nøje overholdes. Kartoffler og mælk bør stilles frit til rådighed dagligt ved siden af brød.

Sundhedsstyrelsen mener ikke, at straf i form af streng arrest bør kunne idømmes i mere end 15 dage.

Sundhedsstyrelsen, den 14. november 1951.

P. D. V.

sign. **Juel Henningsen.**

Skovgaard.

VI.

Skrivelse vedrørende hjemmeværnets forhold.

GENERALINSPEKTOR EXFOR HJEMMEVÆRNET

København, den 23. februar 1950.

Til generalauditoren.

tøfter aftale ved mødet i krigsministeriet den 22. ds. skal jeg herved om straffeforhold ved hjemmeværnet jfr. hjemmeværnslovens § 17 • fremsætte følgende bemærkning:

1. Hvem hører til hjemmeværnet?

Det gør

- a) alle menige i hjemmeværnet.
- b) alle gruppeførere i hjemmeværnet.
- c) alle delingsførere i hjemmeværnet.
- d) alle kompagnichefer i hjemmeværnet.
- e) alle distriktsledere i hjemmeværnet.
- f) alle regionsledere i hjemmeværnet.
- g) de kompagnichefer, som er antaget til tjeneste og forretter tjeneste som adjutanter ved regioner.

2. Hvem forretter stadig tjeneste ved hjemmeværnet uden at være af hjemmeværnet?

Det gør befalingsmænd af hærens eller søværnets linie, som ikke er udnævnt til eller ansat i en af de under 1) nævnte stillinger.

Det drejer sig om nedennævnte personer:

Chefen ved hjemmeværnet,

Stabschefen ved hjemmeværnet.

Adjutanten ved hjemmeværnet.

Chefen for hjemmeværnets befalingsmandsskole,

Næstkommanderende ved hjemmeværnets befalingsmandsskole.

Den delegerede officer af søværnet.

De kaptajnløjtnanter eller premierløjtnanter, som er ansat som adjutanter ved regionerne, uden at dette har medført ændring i deres tilhørsforhold til hæren.

3. Hvem kan forrette midlertidig tjeneste i hjemmeværnet, uden at deres tilhørsforhold til hæren ændres?

Det kan alle befalingsmænd som hører til hær, søværn, flyvervåben, er af linie, reserve, forstærkning eller er værnepligtige. Denne kategori består hovedsagelig af instruktører, hvis tjeneste i hjemmeværnet kan være fra 1 år til få timer.

Efter generalinspektørens mening er kun de under I. nævnte personer underkastet hjemmевærnslovens § 17. de „hører til hjemmeværnet" og betegnes som værende af hjemmeværnet.

De under 2 og 3 nævnte personer „hører" ikke i samme grad til hjemmeværnet, men er udtrykkeligt af hæren eller søværnet og er alle af linien, af reserven, af forstærkningen eller er værnepligtige, hvilket i alle tilfælde betyder, at deres tilhørsforhold til hær eller søværn på en eller anden måde er fastslået.

Det må derfor være naturligt at betragte dem, som det de er, nemlig af hær eller søværn med de deraf følgende rettigheder og pligter. F. eks. er ingen af de under 1. nævnte personer tjenestemænd, mens de vinder 2 og 3 nævnte, som er af linien, alle er tjenestemænd. De bør derfor alle falde ind under den militære straffelov.

Det kan ikke anses for at være naturligt at bryde denne klare linie i de tilfælde, hvor forseelser begås af hjemmевærnsfolk til tjeneste ved hæren eller af personer af værnene til tjeneste ved hjemmeværnet. I tilfælde, hvor personer af såvel hjemmeværn, som af de andre værn er impliceret i samme forseelse, bør tiltale ske i overensstemmelse med den militære retsplejelovs bestemmelser om behandling af sager, som angår krigsmænd og andre personer.

§ 17 tager utvivlsomt kun sigte på det rene hjemmeværn, det frivillige eller det halvcivile hjemmeværn, og der har sikkert ikke været tanke om at gribe ind i bestående, militære forhold. Hertil kommer, at militære befalingsmænd kun meget sjældent ønsker deres erkendte, tjenstlige forseelser behandlet ved de civile myndigheder, og der er grund til at tro, at en udvidet anvendelse af § 17 kan skade hjemmeværnet på den måde, at det kunne blive vanskeligt at få frivillige instruktører, som normalt udfører deres instruktørvirksomhed i deres fritid og for timebetaling eller gratis.

Affattelsen af § 17 er utvivlsomt en politisk gestus overfor den med militære forhold ukendte civilbefolkning, som fra gammel tid har en usikker og ofte fjendtlig indstilling mod alt militært og ikke mindst mod militær retspleje; men den helt modsatte opfattelse gør sig gældende indenfor værnene og blandt gamle befalingsmænd og soldater, som udgør en meget væsentlig del af hjemmeværnet vel nok den største del; for dem betyder en arbitrær straf altid mindre end en civil straf, og det betragtes som en fordel, at en arbitrær afgørelse fritager for den civile rettergangs offentlighed. Derfor kan det godt være, at selvom § 17 er indført i loven i den bedste mening, alligevel i den foreliggende affattelse kommer til at vække modvilje og irritation og derved bliver til skade for hjemmeværnets frivillige tilgang. Generalinspektøren nærer derfor ønske om, at § 17 ændres så meget, at der kan åbnes mulighed for anvendelse af et meget moderat bødesystem, som kunne benyttes efter reglerne for anvendelse af arbitrære straffe ved hæren.

Til orientering for den under hr. generalauditørens foresæde nedsatte kommission vedlægges jeg afskrift af min skrivelse „til tjenestebrug" nr. 1324 af 27. juli 1949.

Fra det deri stillede forslag har imidlertid den civile kommitterede ved hjemmeværnet taget afstand, således som det vil fremgå af den ligeledes i afskrift vedlagte skrivelse nr. 1323 af 27. juli 1949.

DEN KOMMITTEREDE VED HJEMMEVÆRNET

Borgmester Jensens alle 19, 0.

Den civilkommitterede ved hjemmeværnet skal til ovenstående fremsætte følgende bemærkninger:

Sondringen mellem *hvem*, der hører til hjemmeværnet, og *hvem ikke* kan tiltrædes.

Med hensyn til sidste afsnit i generalinspektørens skrivelse, afsnittet angående en eventuel ændring af § 17, må jeg derimod henholde mig til min skrivelse til krigsministeriet af 27. juli 1949.

Frode Jacobsen.

Den 27. juli 1949

1324.

Hermed 1 bilag.

Til tjenestebrug.

Til krigsministeriet.

Med henhold til krigsministeriets skrivelse, fortroligt nr. 1, kt. 2516/6663 af 18. juli 1949 om straffesagers behandling ved hjemmeværnet skal generalinspektøren ved hermed at fremsende det med skrivelserne fulgte bilag udtale følgende:

For så vidt den af hjemmeværnslovens § 17 dragne slutning om sagernes juridiske behandling er strengt juridisk, hvad man må gå ud fra, forekommer det, at retshåndhævelsen indenfor hjemmeværnet bliver så løs og så lidt stemmende med militære forhold, at man allerede nu bør interessere sig for en ændret affattelse af hjemmeværnslovens § 17, formentlig i forbindelse med den kommende hærlovs behandling.

Generalinspektøren har ikke på noget stadium af sagens behandling haft lejlighed til at gøre sig bekendt med disse problemer, men ville i så tilfælde have været tilbøjelig til at ville hævde, at loven ikke efter sin ordlyd skulle behøve at udelukke anvendelsen af et begrænset bødesystem, hvor bøderne kunne idømmes arbitrært. Måske er denne opfattelse ikke helt juridisk korrekt, og loven hjemler den i udkastet anviste løsning, men det må dog forekomme generalinspektøren lidet tilfredsstillende, at der ikke på noget stadium af sagernes behandling er givet hverken distriktsledere eller regionsledere nogen- somhelst mulighed for at skaffe sig indflydelse på sagerne, som derfor på forhånd må regne med en meget forskelligartet behandling i de forskellige politikredse, en forskellighed, som yderligere øges i de tilfælde, hvor den tiltalte begærer dom, således som det er muligt i en del sager, der afgøres som politisager.

For så vidt krigsministeriet kan tiltræde, at en ændring af hjemmeværnslovens § 17 søges gennemført, vil det være mest hensigtsmæssigt foreløbig ikke at udsende det nu foreliggende udkast til „kundgørelse for hæren om straffesagers behandling i hjemmeværnet“, da det jo ikke i øjeblikket er særligt påkrævet med disse bestemmelser, idet der allerede med hjemmel i hjemmeværnslovens § 17 kan skrides ind overfor forseelser, begået af hjemmeværnsfolk, gennem de stedlige politimyndigheder; men man bør gå igang med en ny redaktion af § 17 og med de som følge deraf nødvendiggjorte anordninger og bestemmelser.

Generalinspektøren skal foreslå følgende redaktion af § 17:

§ 17.

Såfremt en person, der hører til hjemmeværnet, gør sig skyldig i udeblivelse, lydighedsnægtelse eller tjenstlige forseelser iøvrigt, straffes han med bøde, hæfte eller fængsel i indtil 2 år. Der kan ved kongelig anordning fastsættes nærmere regler for anvendelsen af disciplinære midler ved hjemmeværnet og for bøder, som arbitrært kan idømmes af hjemmeværnets befalingsmænd. Straffesager, som ikke kan afgøres arbitrært, behandles som politisager.

Overfor dette generalinspektørens principielle standpunkt til det foreliggende udkast, skulle det være uden større interesse mere detailleret at ville fremhæve de uheldige forhold, som vil opstå indenfor hjemmeværnet ved det foreliggende udkasts ikrafttræden, herunder særlige forhold i lidt ode landdistrikter, hvor i mangfoldige tilfælde en landpolitibetjent vil få større indflydelse, på sagernes behandling end f. eks. den pågældende hjemmeværnskompanichef, og meget ofte vil det ske, at en hjemmeværnsmand må acceptere bødeforlæg, fordi det vil være forbundet med stort tidsspilde at lade sagen forfølge videre. Der er også grund til at tro, at det i mange små sager vil blive opfattet som en ydmygelse at se hjemmeværnets indre liv i den grad underkastet politiforvaltningen.

Det er naturligvis særligt de tjenstlige og disciplinære forseelser, som her er tale om; de mere alvorlige forseelser vil for det første være sjældne, men vil på mere naturlig måde glide ind i det almindelige retsplejesystem, uden at dette vil blive opfattet som noget mærkeligt.

Efter en drøftelse af de heromhandlede problemer mellem den civilkommitterede og generalinspektøren er man enedes om at afgive udtalelser hver for sig, særligt fordi generalinspektøren har følt sig forpustet til overfor krigsministeriet at give udtryk for sit militært betonede standpunkt, og fordi den civilkommitterede ikke på nuværende tidspunkt har set grund til at foreslå ændring i hjemmeværnslovens § 17.

DEX CIVILE KOMMITTEREDE VED HJEMMEVÆRNET

1323.

Den 27. juli 1949.

Til krigsministeriet.

Med henhold til krigsministeriets skrivelse fortroligt nr. 1 kt. 2516/6663 af 18. juli 1919 skal den kommitterede hermed udtale følgende:

Da alle mindre grove forseelser, også efter hjemmeværnslovens affattelse, vil blive behandlet disciplinært indenfor hjemmeværnet, og den kommitterede er enig i lovens § 17, at grovere forseelser bør behandles som politisager, kan den kommitterede tiltræde krigsministeriets udkast til kundgørelse for hæren B. 19 af 29. juni 1919. Da der netop ikke er tale om de mindste forseelser, mener den kommitterede ikke, at faren for, at afgørelser skal træffes af inkompetente instanser indenfor politiet, er overhængende. Faren for uensartede afgørelser skønnes ikke at være større end ved alle andre retsafgørelser her i landet.

Den kommitterede ser ikke grund til at foreslå ændringer i hjemmeværnslovens § 17, så lang tid intet materiale foreligger, der taler til ugunst for denne paragrafs bestemmelser.

